

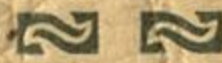
37426

20/10

GOLICA
IN
KADILNIKOVA KOČA.

ZGODOVINSKE IN POTOPIŠNE ČRTICE.

SPISAL

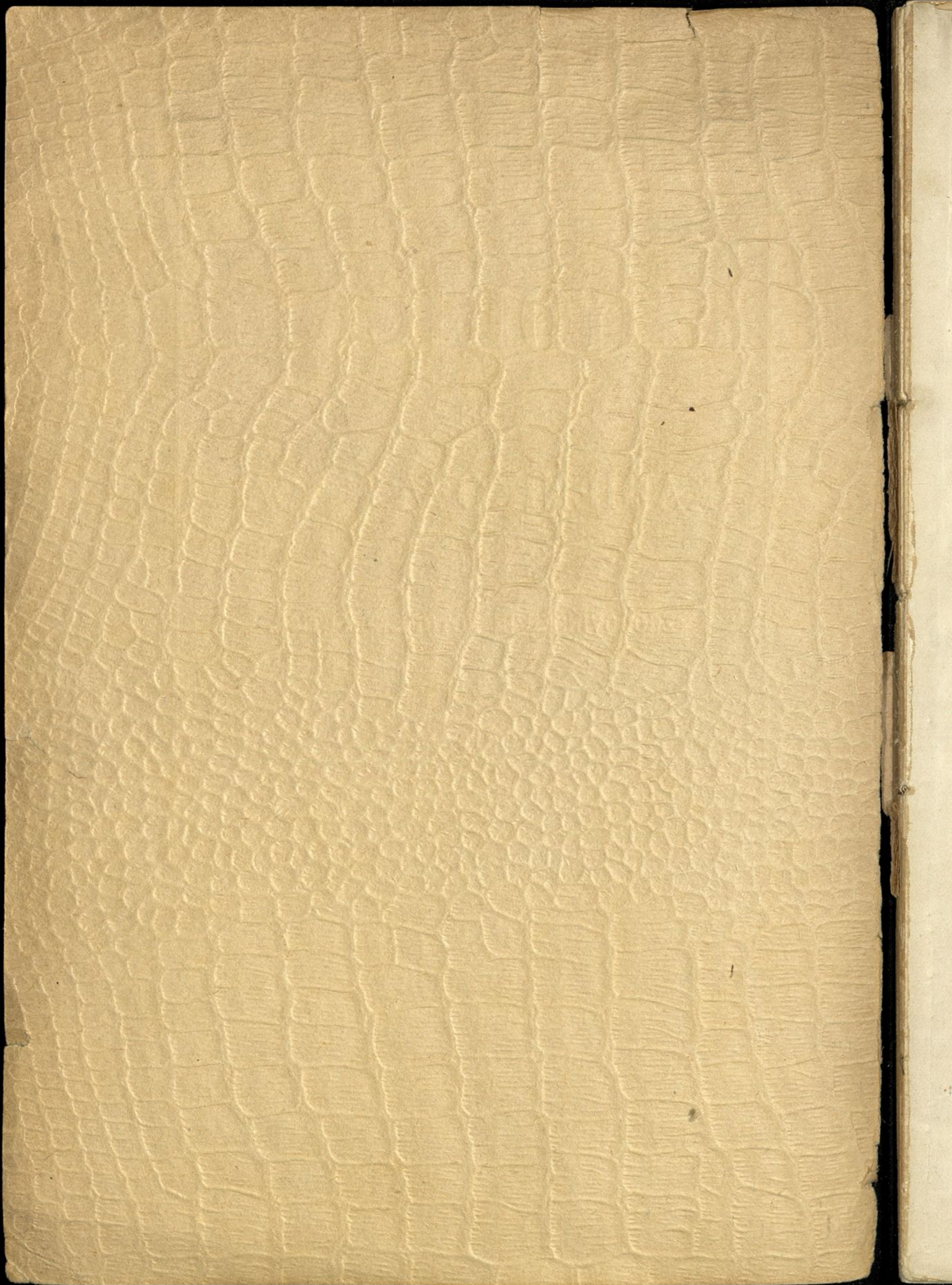
DR. JOS. C. OBLAK.

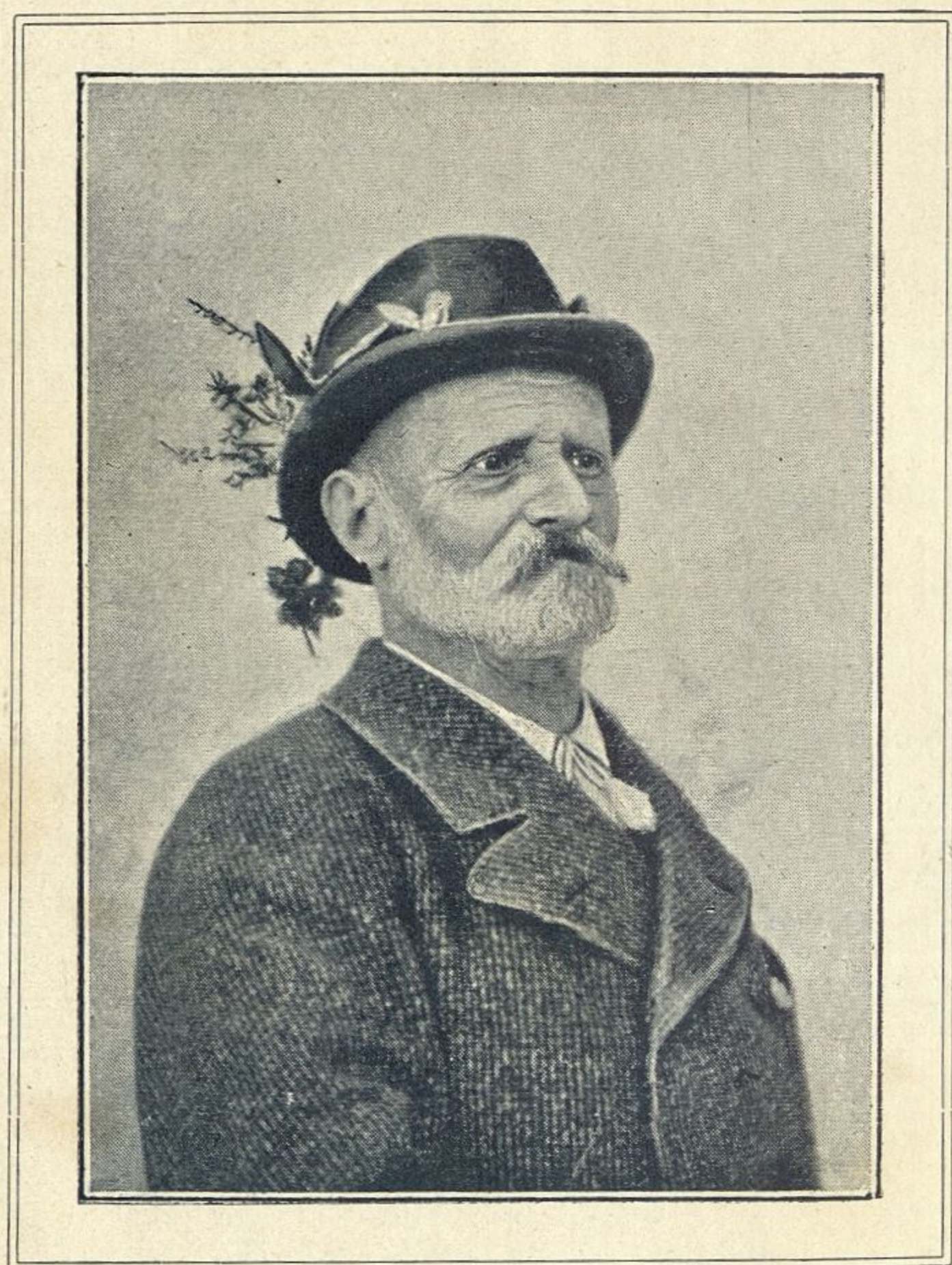

V LJUBLJANI 1905.

TISKALI IN ZALOŽILI J. BLASNIKA NASLEDNIKI.

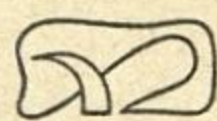

France Kadilnik.

GOLICA

IN

KADILNIKOVA KOČA.

ZGODOVINSKE IN POTOPISNE ČRTICE.

SPISAL

DR. JOS. C. OBLAK.

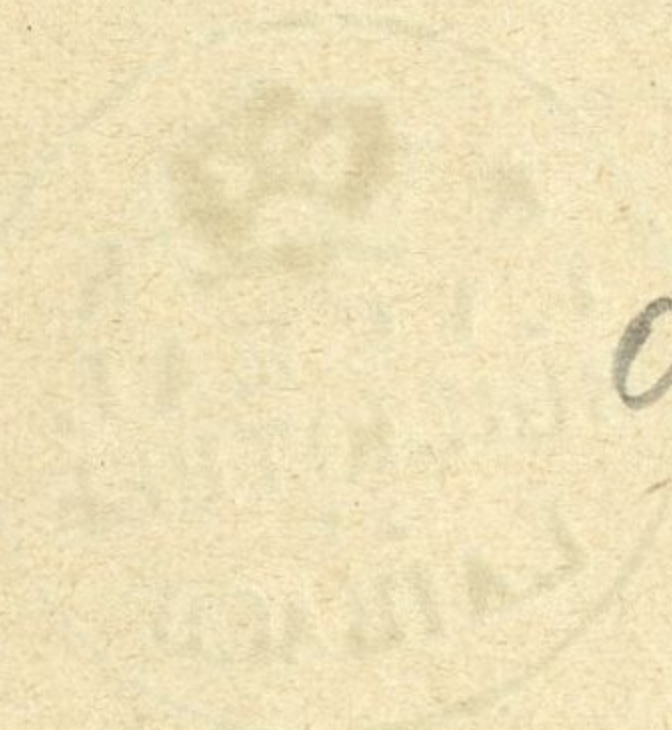

V LJUBLJANI 1905.

TISKALI IN ZALOŽILI J. BLASNIKA NASLEDNIKI.

GOLDFINGER

KATHLEEN

030033914

France Kadilnik,
starosta slovenskih planincev.

(Zgodovinske črtice.)

„Čvrste roké,
dobre nogé,
čista glava
dospó vrh Triglava“.

S temi verzi končava France Kadilnik svoje prvo popotno pismo iz leta 1866., v katerem nam popisuje, kako sta s pokojnim profesorjem Fr. Globočnikom polezla na „slovenskega velikana, očeta Triglava“ — oba prvič.

Osemdesetletni naš starosta pač ni mislil, da bo lahko ponovil to svoje geslo še l. 1905. v svojem domu na vrhu krasne Golice, sosede gospodarja Karavank, visokega Stola, s katerega je l. 1858. prvič občudoval krasoto svoje domovine, ki se mu je zanjo vnelo na jasnih višavah njegovo mladostno in globoko čuteče srce in mu še gori v pozni starosti.

Že v onih letih, iz katerih izvirajo ti verzi, je bila pri drugih narodih razvita turistika in razširjeno zanimanje za estetično lepoto prirode, zlasti pri Nemcih, in že tedaj je bilo tudi dvoje vrst turistov, o katerih poje nemški pesnik:

„Zwei Wanderer zogen hinaus zum Thor
Zur herrlichen Alpenwelt empor,
Der eine zog, weil's Mode just,
Den andern trieb der Drang in der Brust.“

Kateri kategoriji turistov imamo prištevati našega Kadilnika, kaže nam njegovo celo življenje, iz katerega odseva njegova ljubezen do božje narave, ono plemenito navdušenje za vzvišeno idejo planinstva, ki mu tli še danes, osemdesetletnemu starčku v vedno mladem srcu. In zato naj takoj v početku reproduciram tu Kadilnikov popis onega trenutka, ko je stopil l. 1872. dne 6. avgusta na vrh Velikega Kleka. Pričajo naj sledeče vrstice, kako je znal uživati Kadilnik prirodo.

„Hvala Bogu! — bilo je vse, kar sem rekel. Po starodavni navadi je jel moj vodnik, vrli Pichler moliti v zahvalo Vsegamogočnemu za srečno prestale tolike težave in nevarnosti. Meni med njegovo molitvijo solze veselja igrajo v očeh, ko odkrit v tem slovesnem trenutku držim klobuk v rokah . . . Solnce je lepo sijalo, nobenega vetra ni bilo čuti in nobene meglice videti, kakor daleč so segale oči; okoli in okoli je ohribje svoje niže glavice molelo v nebo. Na tem stališču čutil sem se za kaj več nego navadnega človeka. Verjemi mi, dragi čitatelj, da vse fantazije niso nič proti velikanskemu stvarjenju, katero razpeto tukaj leži človeku na ogled! Vrhunec, na katerem sem stal, je najvišji kralj mnogim deželam, res tako veličasten, da mi besed manjka opisati ga spodobno.“

Kadilnik se je čutil in se čuti ob takih trenutkih za kaj več nego navadnega človeka, pravi sam. In v resnici, on ni bil navaden človek, ki je hodil po tej božji zemlji z zaprtim srcem, z zaprtimi očmi, „weil's

Mode just“ — kdo izmed njegovih rojakov se je tedaj menil za njegovo veselje, recimo za njegov šport, ter občudoval njegove „junaške čine“, kakor si to domišljujejo tiste vrste turisti, ki jim po pravici pravimo „modni norci“! — Njemu je bila природа она велика cerkev, ono najvišje in najlepše svetišče, v katero je pohajal ta mož ob prostih urah, nabirat si duševno in telesno moč, pojit si žejno dušo in se klanjat onemu velikemu neizraznemu božanstvu, ki je diha vsak atom prirode . . . Njemu hribolastvo, da govorim v primeri, ni bilo rokodelstvo, — bilo mu je vzvišena ideja in iskrena duševna potreba. In to je, kar obdaja njegovo sivo glavo danes z gloriolo slave liki umetnika; umevati prirodo in uživati harmonijo tajnih njenih glasov pa je umetnost; in kakor ni dano vsakomur umeti in uživati glasbo in poezijo, tako ni vsakdo poklican in izvoljen, da lista in bere v tajinstveni knjigi prirode . . .

Kadilnik pa je razumel knjigo prirode; njemu je bilo dano, brati in tolmačiti s svojimi čutili njeno tajinstveno vsebino kakor umetniku, ki izvablja strunam sladke glasove in zna uživati to, kar tisočerm, pomilovanja vrednim ni usojeno. To planinsko veselje pa je tudi ohranilo Franceta Kadilnika pri čili telesni in duševni moči do visoke starosti, tako da še danes lahko reče o sebi, — kakor se izraža nekje v svojem spisu, — da je „fest“ fant . . .

Po vsej pravici imenujemo Kadilnika očeta slovenske turistike. Sicer so bili pred njim slovenski turisti slavnih imen kakor Vodnik, Stanič i. dr., toda to so posamezniki, ki niso neposredno vplivali na razvoj domače turistike; med njimi zijajo velike časovne vrzeli

in ravno tako je med njimi in med početkom razvoja planinstva v širjih slovenskih slojih velik presledek...

Okoli Kadilnika pa se je jela zbirati prva družbica za prirodo vnetih rodoljubov, ki je naraščala in naraščala in narasla v to veliko družbo slovenskih planincev, katerih oficijalni reprezentant je „Slovensko planinsko društvo“, — eden najvažnejših faktorjev v našem javnem življenju. —

In vso to veliko družino današnjih slovenskih planincev lahko imenuje danes osemdesetletni gospod France Kadilnik svojo družino, svoje potomce.

France Kadilnik pa je tudi naš prvi in najvztrajnejši planinec. Odkar se je preselil naš France iz vinorodnih domačih goric, ki so ga nam rodile, v Ljubljano — bilo je to l. 1849. — vzbudilo se je v njem z elementarno silo tisto hrepenenje po uživanju prirode ter ga navdala že tedaj vzvišena ideja planinstva. Rojenega v vinorodnih goricah — vzgojila ga nam je v velikega turista in prijatelja prirode naša predivna Gorenjska s svojimi vedrimi planinami in veličastnimi vrhovi, blestečimi snežišči in divjimi robovi, tihimi dolinami, šumnimi slapovi, kristalnimi jezeri...

Kadilnik je živa zgodovina naše turistikke kakor tudi našega celega narodnega pokreta od l. 1848. V njegovih interesantnih privatnih beležkah najdemo marsikaj zanimivega iz te dobe, marsikaj novega, dozdejše neznanega; v Kadilniku, ki je danes pač že redka inteligentna priča onih polpreteklih časov, najde vsak domači zgodovinar živ, neizčrpan a obenem tudi zanesljiv vir... Da se morda tega vira še ni izkoristilo, je pač vzrok velika skromnost, ena najlepših in najznačilnejših lastnosti našega dičnega staroste, ki zasluži,

da ga seznanim s širšo javnostjo. Zato naj podam predvsem nekaj podatkov iz življenja tega skromnega, a znamenitega moža ter omenjam le važnejše dogodke, ki so vplivali na razvoj.

Kadilnik se je rodil l. 1825. v Stari vasi pod Vidmom pri Krškem. Oče mu je bil krojač, pozneje pa si je pridobil posestvo in jel izvrševati gostilniški obrt. Mladi France je obiskoval le domačo dvorazrednico, in že l. 1840. ga je poslal oče v Zagreb, kjer je vstopil v trgovino; toda po dveh mesecih se je fant skujal in jo primahal peš domov, kjer ni bil posebno prijazno sprejet. Pela je šiba, ali v Zagreb ga niso poslali nazaj. Vstopil je v trgovino Simona Žarka v Krškem, odkoder je prišel l. 1849 popolnoma trgovsko izučen v Ljubljano k znani tvrdki I. C. Mayer. Pri Mayerju je bil celih 12 let. Ker je bil jako poraben — naučil se je vsled lastne pridnosti in nadarjenosti francoskega, angleškega in italijanskega jezika — je imel lepo plačo. V tej dobi se tudi pričinja Kadilnikovo hribolastvo; l. 1858. namreč je prvič polezel na Stol.

Leta 1861. je stopil v zvezo s trgovcem Dominikom ter tako postal samostojen trgovec, toda že čez dobro poltretje leto je izstopil iz te zveze in prevzel čitalniško gostilno, a le za eno leto (1864). — Prihodnje leto mu je bilo poverjeno vodstvo trgovine tedaj umrlega Konrada Bleiweisa v Kranju, ktero je prevzela znana domača tvrdka Fr. Ks. Souvan.

V Kranju je bil 3 leta, dokler ni prevzel trgovine od tvrdke Souvan g. Sajovic. Kadilnik pa se je preselil v Ljubljano ter sodeloval pri tvrdki Souvanovi do l. 1874; potem pa je postal delničar in blagajnik banke

„Slovenije“; pri tej je delal do l. 1881. — do njenega žalostnega konca. —

Leta 1882. pa je zopet stopil v službo pri tvrcki F. Ks. Souvan ter deluje ondi v zadovoljstvo le-te kljub visoki starosti 80 let čil in zdrav še danes.

Zdaj pa naj mi oprostí dični naš starosta, da iz njegovih velezanimivih beležk od l. 1858. do 1905, ki mi jih je iz posebne ljubeznjivosti in iz posebnega zaupanja — to je namreč njegov največji zaklad — prepustil v pogled, posnamem najvažnejše točke ter tako — „zlorabim“ njegovo zaupanje . . .

Kakor omenjeno je Kadilnik prvič polezel na višjo goro — na Stol l. 1858., ko je bil na poletnem dopustu na Bledu. Spravil pa je tedaj še več drugih gor pod-se, toda nižjih. L. 1865. se je spravil prvič nad Grintovec ter ga drugo leto potem nič manj kot 5krat zajahal. Isto leto pa je tudi prvič poljubil brado častiljivemu očaku Triglavu in od tedaj naprej je skoro vsako leto — tudi po dvakrat — prav do zadnjega časa (1900) obiskaval svojega starega znanca . . . Nič manj kot 19krat je pozdravljal z njegovega temena slovensko domovino, toda „oblegal“ ga je večkrat, a vsled slabega vremena in drugih nezgod ni došel na vrh; često pa so bili vzrok tega tudi njegovi „korajžni“ spremljevalci prijatelji, ki so se mu „obesili“ k partiji, a se sredi gore spuntali . . .

Leta 1867 je prišel na vrsto Storžič, kterega je to leto 3krat spravil pod-se, istega leta se je Kadilnik polotil tudi pošastne Kočne, Grintovčeve sosede, ter jo zmagoslavno užugal. L. 1870. se je France meril s ponižnim Nanosom in Črno prstjo, leto pozneje pa je osvojil kraljevskega brata Triglavovega — gospodarja

Notranjske, — naš veličastni Snežnik. Tudi ta se mu je moral podati; sklenil je z njim premirje do l. 1877, ko ga je drugič posetil. No, leto potem — 1872 — pa je napovedal Kadilnik vojsko Velikemu Kleku ter ga dne 7. avgusta 1872. obvladal, potem pa vzel od njega „slovo za zmiraj“ — kakor mu je obljubil pri odhodu — „češ da ga gotovo ne bo več pohodil“. In to obljubo je Kadilnik tudi držal; nadlegoval ga potem ni nikdar več. Le od daleč se mu je l. 1896 zopet ponižno približal in se mu poklonil, — njemu, ki mu je bil pred leti kos . . .

L. 1874. je podjarmil gospodarja kršne Istre — Učko (Monte Maggiore). L. 1875 se je seznanil s Krimom*), dočim se je že davno prej sprijaznil s Kumom, ki ga posebno dostikrat omenja v beležkah. 1876 se je meril z Begunšico. L. 1877. pa se je moral ukloniti tudi slavni rival Triglavov stari Mangart; naskočil ga je Kadilnik od Predelske trdnjave in po „dobljeni slavni zmagi“ odrinil z njega proti Klanškima jezeroma. Istega leta je počastil s svojim pohodom tudi ponižni Javornik nad Idrijo. Še le l. 1887 najdem zabeleženo Golico, kar kaže, da Golice do novejšega časa ni posebno čislal, toda mahoma se mu je omilila.

Večno prijateljstvo in nerazdružljivo zvezo pa je sklenil Kadilnik z otcem Triglavom, katerega bi po vsej pravici lahko nazivali Kadilnikov „hrib“ — kakor imenuje včasih z ne posebnim spoštovanjem prav ugledne sosede triglavske in celo Zvonarjeve . . . In

*) Ta prvi poset Krima je popisal po svoje in tisti dobi primerno neki M. Kreč l. 1875. V spisu, ki je obsejal 4 strani, omenja, da je bil Kadilnik prvi, ki je sprožil idejo polesti na Krim.

baš beležke triglavskih partij so najzanimivejše izmed vseh; saj nam podajajo jasno zgodovino turističnega pokreta v Triglavskem pogorju. Iz teh se razvidi, da so turisti pohajali početkoma na Triglav le iz Bohinja čez Velo polje, in sicer večinoma iz Starih fužin skozi dolino Mostnice ali iz Srednje vasi ob Ribnici, le redkokrat tudi skozi dolino sedmerih jezer. Tedaj še ni bilo turistovskih koč v tem pogorju, ne stolpa na vrhu in ne Aljaževih klinov. Polagoma so jele nastajati kočice; prvo, jako enostavno so postavili na južni strani Triglava domačini leta 1871. Tudi Kadilnik je daroval nekaj denarja za prvo kočico.

Leto 1868. je prineslo važno izpremembo v triglavsko turistiko, ko je namreč stekla gorenjska železnica. Tedaj so še-le jeli redno hoditi skozi Krmo, večinoma na Velo polje, ki je ostalo še dolgo časa centrum triglavskih turistov. Tudi to je razvidno iz Kadilnikovih pisem in beležk. Šele pozneje se je otvoril Kot in nazadnje tudi Vrata in Trenta, iz katere je prvi polezel na viš Triglava slavni dr. Kugy iz Trsta.

V tem se je razvilo v večjem obsegu hribolastvo tudi na Kranjskem. Dočim so jeli gojiti drugod že davno planinski „šport“ in sploh zanimanje za estetično lepoto prirode ter so ustanavljali planinska društva in turistične klube z namenom pospeševati in olajševati potovanje po gorah, zaznamovati pota in staviti planinske kočice v zavetje turistom, — ustanovila se je še le leta 1874. pri nas kranjska sekcija „Deutsch. u. Österr. Alpenvereina“. Leta 1877 je postavila ta sekcija tam, kjer so zasnovali prvo primitivno planinsko kočico domačini, ki se je pa kmalu razrušila, — Marije Terezije kočico. V sekciji kranjski je tedaj delovalo nekaj narodno

mislečih mož, ki so se tedaj zanimali za lepoto naših gora in prirode sploh; med njimi tudi — France Kadilnik. A že leta 1878. je zaspala kranjska sekcija nemškega planinskega društva, — manjkalo ji je življenske moči.

Tako je prišlo, da je kupil leta 1880 „Österreichischer Turistenklub“, ki je razširil svoje delovanje tudi na Kranjsko, Marije Terezije kočo; pred par leti pa jo je zopet kupila od avstrijskega turističnega kluba, ki jo je zanemaril, sekcija kranjska „D. u. Ö. Alpenvereina“, ki jo hoče zopet popraviti. Čudna usoda te čestitljive koče — kaj ne?

Leta 1881. pa je zopet oživela sekcija kranjska „D. u. Ö. Alpenvereina“ pod predsedstvom Karla Dežmana, ter pričela živahno delovati. — Leta 1886. je zgradila znamenito „Dežmanovo kočo“ nad Peklom; šele zdaj se je pravzaprav otvoril Kot triglavskim turistom. Pred tem časom pa sta nastali še dve koči v okrilju triglavskega pogorja: okoli 1882. koča nadvojvode Frana Ferdinanda v dolini sedmerih jezer, postavljena od „österr. Turistenkluba“, — zdaj tudi last „D. u. Ö. Alpenvereina“ — in druga na Logu v Trenti. V trentski dolini je dozorel v onih časih v mehki lirični duši Rudolfa Baumbacha, ki se je tedaj z enim najslavnejših alpinistov, doktorjem Julijem Kugyjem, navduševal za prirodne lepote slovenskih planin ter pojil v bajni trentski dolini svojo poetično moč, — tisti krasni venec lirsko epskih spevov, — „Zlatorog“; v njem najdemo tisto neizrekljivo nežno in čuvstveno planinsko pravljico, ki nam jo je zapisal prvi Karl Dežman, in jo potem po svoje pesniško obdelal naš krepki Aškerc . . . Turistovska ideja je bila, ki nam je

otela ta narodni biser. Baumbachu na čast so povse primerno imenovali tedaj novo kočo v Trenti „Baumbachhütte“, in tudi naš France Kadilnik je priča tiste poetične dobe . . .

Dolgo časa je trebalo, da so se jeli brigati Slovenci intenzivneje za krasoto svoje domovine in gojiti turistikko, ki se je pri drugih narodih že davno krepko razvila. Tujci so bili, ki so nam prvi postavili ugodna planinska zavetišča in nam zaznamovali prva planinska pota, tujec je bil poklican podati našo najlepšo planinsko pravljico v umetniški obliki . . .

Izvestno so si pridobili v onih časih Nemci dokaj zaslug za povzdigo planinstva v deželi; te jim mora priznati vsakdo, ki objektivno sodi, žal, da so pri svojih stavbah in kažipotnih napravah prezirali dosledno slovenski jezik . . .

Šele leta 1893. se je združilo več navdušenih rodoljubnih mož, ki so nam ustanovili naše „Slovensko planinsko društvo“ z nalogo, da razširi med Slovenci zanimanje za naravne krasote domovine. Pozno sicer, a s tem večjim navdušenjem in energijo je nastopilo to društvo, polno življenske sile, in vsled skrajne potrebe mogočno vzniklo. Število članov je raslo od dne do dne, in da je bil Kadilnik med prvimi — ni treba poudarjati; — saj on je bil, ki je že davno želel, da bi se skoro pojavilo slovensko planinsko društvo in nadaljevalo v velikem isto delo, katero je započel v malem on . . . Takoj v prvem letu svojega obstanka je jelo društvo delati s podvojeno silo, izvršilo najpotrebnejše markacije potov ter postavilo kar dve koči: „Kocbekovo“ pod Ojstrico in „Orožnovo“ pod Črno prstjo.

L. 1895. pa je zastavilo svoje moči v Triglavsko pogorje, kjer se je jela goditi velikanska izprememba. To leto je otvorilo na tolikokrat od Fr. Kadilnika omenjenem Velem polju Vodnikovo kočo v dan stoletnice (20. avgusta), odkar se je mudil ondi prvi naš pesnik Valentin Vodnik, in mu je prekipevalo srcé vzvišenih čuvstev, ki so se mu zlila v veličastno odo „Vršac“ . . .

In nastopilo je leto 1896. Društvo je doseglo vrhunec svojega delovanja v Triglavskem gorovju. Konec divjeromantičnih Vrat je postavilo Aljaževo kočo, gori na Kredarici pod vrhom Malega Triglava pa je zasnovalo monumentalno stavbo „Triglavsko kočo“, eno najznamenitejših planinskih koč v avstrijskih Alpah, ki je po svoji izborni visoki legi daleko prekosila slavno Dežmanovo kočo nad Peklom. Neumorno delavni, za planinstvo z „dušom in telom“ navdušeni župnik Jakob Aljaž je postavil na vrhu železni stolp, in njegova ideja je tudi bila, da se je 50 *m* pod vrhom v skalo vsekalo „Staničevo zavetišče.“ Koliko se je storilo ob tem času v triglavskem pogorju za olajšavo potovanja s popravo in napravo potov! Otvorila sta se Vrata in Trenta kot izhodišči na Triglav. Od vseh strani je moč dospeti zdaj brez nevarnosti do krasne Triglavske koče in gori na vrh. Železni klini, zabiti v skalo za oprijemanje, in lepo vsekane stopinje napravljajo pot čez Mali Triglav, ki je bil najtežavnejši in najnevarnejši, povse varno in zanesljivo, in brez posebnih težav prideš do sedla med Velikim in Malim Triglavom. To razvpito sedlo, čez katero je moral Kadilnik večkrat jahati! Nò, zdaj pride lahko čeznje vsakdo, ne da bi se oprijemal debele žice, ki je napeta ob njem in pritrjena na trdno

vdelanih železnih drogovich. Po robu Velikega Triglava pa so zopet vsekane varne lepe stopinje, zopet napeta žica, in zdi se ti, kakor da bi šel v tretje ali četrto nadstropje velikomestne hiše. Nò, in lani se je otvoril poleg skromne Aljaževe kočice prvi slovenski planinski hotel — „Aljažev dom“, ter storil obenem prvi važni korak v novo, zrelo dobo delovanja, — na polje narodnega gospodarstva . . .

Z iskrenimi simpatijami in velikim veseljem je spremljal Kadilnik delovanje slovenskega planinskega društva od njegovega početka, in moral sem ob tej priliki naštetih glavna društvena dela v Triglavskem gorovju; saj je tako tesno spojena zgodovina njegova z očetom triglavske turistike — Francetom Kadilnikom, da je nemogoče pisati črtice o njegovem življenju, ne da bi vpletel obenem zgodovino delovanja društvenega.

Kolika izprememba se je zgodila na Triglavu od Kadilnikovih časov pa do danes! Nič manj kot devet koč oziroma zavetišč te vabi danes v Triglavskem pogorju v svoje varno zavetje, — do vseh pa so krasno izpeljane steze. — Gledal je naš France to veliko izpremembo, videl in občudoval te velikanske varnostne naprave na svojem starem prijatelju: ukrotili so mu divjega velikana od vseh strani. On, s katerim se je France boril, ko je slavni Kugy nosil še kratke hlačice vsak dan, je dobil čisto izpremenjeno lice, — a Kadilnik ni imel nad njim več pravega — „dopadajenja“ . . . Stari spomini ga vežejo nanj, ko mu je bilo lice še divje in „neoskrunjeno“, — in teh spominov mu ne pričara nihče več nazaj na stari njegov Triglav! . . .

Ako vpoštevamo, kako vse hujše težave je bilo prestatih in koliko energije je bilo treba, ko je lazil

Kadilnik na Triglav, moramo tem bolj občudovati njegovo vztrajnost in jeklenost. — Zanimivo je tudi še to, da je Kadilnik baš dva dni potem, ko se je ubil Prus dr. Holst v Vratih, lezel na Triglav, Holsta pa so šele čez 14 dni našli mrtvega. — Bilo je to 13. avgusta 1891. —

To so le glavni podatki iz dolge dobe Kadilnikovih potovanj; omenil sem tu le višje, „vratolomnejše“ vrhunce in letnice njegovih prvih izletov na posamezne dotične vrhove, a med tem je Kadilnik lasal in uhal kar zapored vse pritlikavce, ki se šopirijo po slavnolepi ljubljanski okolici. V začetku je posebno negoval Šmarno goro; vedno pa je rad zahajal v najlepše naše sredogorje - polhograjske Dolomite. Zlasti mu je bila pri srcu Sv. Katarina, kateri je ostal zvest do zadnjega. Zadnja leta pa se mu je nad vse omilil Sv. Jošt, s katerim sta bila od nekdanj dobra prijatelja, tako da lahko trdim: kar je bila Kadilniku Šmarna gora v cvetni dobi njegovega hribolastva, to mu je na zimo Sv. Jošt, — ta najdražji prijatelj njegov na stara leta . . .

Na podlagi omenjenih, veledragocenih beležk, ki obsegajo dobo nad 40 let (1858 — 1905) lahko rečem, da ga ni znamenitejšega slovenskega vrha, s katerega ne bi bil Kadilnik užival razgleda z le njemu lastnim finim razumevanjem prirodnih lepot. Pa še nekaj! Kadilnika še niste videli prihajati s hriba brez šopka cvetic! Ta njegova značilna ljubezen do cvetic je pač le del tiste velike ljubezni do večno lepe prirode, ki jo pozna edino srce pravega turista . . .

In tako se mi dozdeva naš France Kadilnik liki zmagoslaven vojskovodja, ki je premagal in osvojil v svojem življenju malodane vse domače vrhove, vso

slovensko domovino. A pozabiti ne smem, da je obiskal tudi obe pariški razstavi l. 1855 in l. 1900., kar kaže njegovo vsestransko zanimanje za splošni kulturni, napredek. —

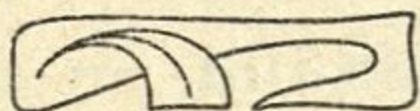
Ponosno lahko zre naš France, s snegom venčano glavo čvrst in neomajen kot oče Triglav, katerega je ljubil celo svoje življenje in ga svoje dni opisoval od njegove „solnčne in senčnate strani“ — na svoj dom vrhu krasne Golice. In če je kdo zaslužil, da se imenuje po njem slovenska planinska koč, zaslužil je gotovo prvi on . . . Mi mu pa iskreno želimo, da bi še dolgo hodil, — kakor sam piše — „uživat in gledat čudapolnih krajev“ ter srkat duševnih in telesnih moči v božanstveno okrilje prirode . . .

Dr. Jos. C. Oblak.

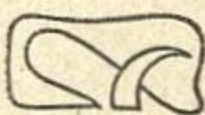

Pripomnje.

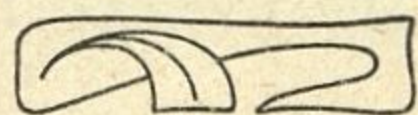
V naslednjem priobčujem tiskana delca našega staroste, skromna sicer, — kakor je bil vedno skromen tisti, ki jih je spisal; hranil sem jih do danes kot dragocen zaklad, vsaj so danes velika redkost, ki dela čast našemu planinskemu muzeju. To so potovanjska pisma, ki jih je pisal in dal tiskati v letih 60-ih in 70-ih France Kadilnik. Popisal nam je tedaj Kadilnik Triglav v treh pismih od njegove solnčate in senčnate strani, triglavska jezera, Učko in potovanje na Veliki Klek. Niso to ditirambične himne na lepoto prirode, niso to epohalni potopisi eminentne literarne vrednosti, v njih ne najdeš visokega poleta duha, duhovitih mislij in refleksij, — skromna popotna pisma so, — četudi tiskana — kakor jih piše prijatelj prijatelju brez pretiravanja in olepšavanja, ostanki iz onih polpreteklih časov, onih skromnih početkov našega narodnega preporoda in razvoja in ravno zato so mi neprecenljivi; saj je bil tudi edini v onih časih, ki je pisal kaj turističnega v tem žanru; poleg tega pa odsevajo iz teh pisem tudi naše tedanje razmere in najdemo v njih imena znanih mož. Kažejo nam pa tudi, kake vrste turist je bil France Kadilnik, kaka mu je glava in srce. Zato se mi zdi vredno, da jih izdam ob slavnostni priliki otvoritve koče, imenovane po starosti naših planincev.

Tu naj sledé ta skromna pisma v kronologičnem redu in naj se jih ne tolmači in ceni z onega vzvišene-
nega, absolutnega umetniškega stališča; saj so bila
pisana v onih idealnih časih, ko so pisali in „pesni-
kovali“ Toman i. dr. Imela so pač namen opozoriti
rojake na krasoto naših gora, zlasti Triglava, ter jim
podati nekaj prijateljskih nasvetov in nekoliko orijen-
tacije. — Za tiste čase pa so zadostovala in tudi dosegla
svoj namen. Z veseljem so segali po njih prijatelji
Kadilnikovi, saj so ga tolikokrat naši tedanji turisti
brez razlike narodnosti osebno vpraševali za svet gledé
gorskih vodnikov, potov, turistovske oprave, dolgosti
ture i. t. d. in ga — nadlegovali. In tudi to je bilo deloma
povod, da je napisal ter izdal tedaj Kadilnik svoja pisma.
Danes pa imajo za nas zgolj zgodovinsko vrednost ...
Zato prosim, da jih občinstvo tudi blagohotno sprejme
kot taka.

Popotna pisma

 Franceta Kadilnika.

Izhod na Triglav.

V Kranji, 6. avgusta 1866.

Z gosp. profesorjem Francetom Globočnikom*) iz Ljubljane sva se zmenila, da nastopiva v sredo 1. avgusta popoldne iz Kranja pot na Triglav. Prišel pa je profesor še le drugi dan v četrtek ob pol petih popoldne. Stopivši v štacuno našo, reče: „Tukaj sem, idiva!“ Po kratkem premisleku odgovorim: „Dobro! idiva!“ Bil je po naključbi v štacuni tudi neki Oger, agent avstrijskega Gresham-a, g. Rosner. Tudi on pravi, da hoče z nama na velikána. In komaj je ura odbila pet, že se drdramo proti bleškemu jezeru, kjer smo prenočili v gostilnici Malnerjevi. Globočnik je imel s seboj popis Triglava od gosp. dr. H. Coste;**))

*) France Globočnik, učitelj risanja na višji realki v Ljubljani, je bil prijatelj Kadilnikov, a ni veliko hodil po gorah.

**) Dr. H. Costa, oče poslanca in župana ljubljanskega dr. E. H. Coste, je bil znamenit pisatelj in znanstvenik. Pisal je nemški ter deloval zlasti v oni burni dobi okoli leta 1848. Bil je zgodovinar in potopisec. Znamenito je njegovo delo »Reise-erinnerungen aus Krain« iz leta 1849; v njem se nahaja od Kadilnika omenjeni, prav zanimivi opis Triglava. Njegov sin dr. E. H. Costa, dober znanec Kadilnikov, je deloma nadaljeval literarno delovanje očetovo (v letih 1860—70). Znamenit je njegov slovenski popis Postojnske jame in pa »Vodnikov album«.

Op. ured.

dá ga Rosnerju, naj ga v postelji na glas bere. Do malega Triglava je mirno bral, ali naprej se mu ustavlja beseda, ponehuje, z glavo kima, dvomi, da bukve morebiti ne govore resnice, in večkrat pravi: „Wenn schon mali so schlimm ist, was wird erst der veliki machen.“ Tako je bral naprej, da smo vsi zaspali.

V petek zjutraj vstanemo ob 4. uri in se odpeljemo v Bistrico do Mavriča, pri katerem smo zajtrkovali in potem šli čez goro v Srednjo vas. V gostilni pri Šestu smo prašali po vodniku Jožefu Šestu, pa zvedeli smo, da je v Rovtah. Najeli smo njegovo hčer Rozalo in gostiničarjevo deklo Mino, ki ste nabasali naša odvečna oblačila, pijačo in jedila, in tako smo ob 11. dopoldne odrinili iz Srednje vasi na hrib. Kmalu medpotoma srečamo Jožeta Šesta. Koj je pripravljen, da nam hoče biti vodnik; samo da je še skočil po puško domu. Pri prvi koči počakamo starega Šesta, in Rozala je šla še po mladega Lorenca. Oba kmalu prideta. Mi pa smo med tem časom pili sladko mleko pa jedli siratko. Od tod sta oče in sin nosila naše blago; šli smo, čez hribe in doline, in prišli smo prav trudni ob pol osmih zvečer na Velo polje.

Predno se v Velo polje gre navzdol, štrli velikan od tal v višavo, kakor da bi bil zvezan z nebom — tu je najlepši pogled Triglava! Ometi še moram, da, predno prideš v dolino, moraš še pregaziti kake tri sežnje snega, čeravno ta ni bil prvi. Ko pridemo v Šimnovo kočo, smo odložili; Šimen nam ponudi sladkega mleka. Rosner pa jaz sva ga pila, Globočnik pa je bil nevoljen, da tukaj tudi kislega mleka ne dobi; ali odvrnili so mu, da se mleko tu ne skisa zavoljo mrzlobe. Šimna potem poprašamo kaj nam bo za večerjo

napravit? „Grem koj turšične moke iskat“ — pravi — „bodo pa žganci z mlekom“. In iz 5 grl zadonijo mu dobroklici! Med tem, ko so se kuhali žganci, greva z Rosnerjem na travo počivat, in videla sva, kako dekleta krave molzejo na planini. Goveje živine je bilo tu kakih 150 repov z veliko trumo kóz in enim konjem; vsa živina kadar ni dežja, prenočuje pod milim nebom. Po večerji — ob 9. uri — je izpustil Globočnik na tisto stran, po kateri smo gori prišli, visoko na skali dva raketeljna, katera pa se gotovo nista videla ondi, kamor sta bila namenjena v znamenje, da smo tukaj. Živina se je jako prestrašila in divjala okrog — gotovo štirinožnim planinskim stanovalcem raketeljni niso bili po volji!

Šimen je nanosil ta čas v kočó sena, in potem smo se vlegli. En čas smo dobro spali; ali proti jutru je bilo zeló mraz, da nas naši plašči in suknje niso dosti gregli. Ob pol 4. sta vstala Šimen pa Jože, ter začela kuhati žgance in vreti mleko. Tudi Globočnik in jaz vstaneva in se napraviva. Rosner je pa že zvečer naročil, da njega ni treba buditi, ker on ne za milijon, tudi za celi svet ne gre na Triglav, ter mrmra, da sva ga že do sem zapeljala. Ko smo žgance snedli, odrinemo ob četrť na 5. uro, v soboto zjutraj, naprej. Vreme se ni ugodno kazalo; Triglav je bil ves v megli. Ali le »naprej!« je bilo najino geslo in prekobacali smo čez kamenje in sneg v dobri uri prav v podnožje Triglavovo. Zopet se nam odpre krasen pogled; ali megla je Velikega še zmirom zakrivala in še celo na Malega segala. Videli smo pri pol višavi malega Triglava dve črni vrani okoli frfrati, tri bele jerebice (Schneehühner) pa so letale ob prednjem ohribji. To je bilo vse, kar smo

živega videli. — Začelo je zdaj celó deževati, in prav mrzel veter je vlekel. Klobuke si priveževa z rutami in tako prilezeva prav težko na strma „Vrata“*). Tukaj se spočijemo in okrepčamo z žganjem in kruhom. Veter vleče čedalje huje. Palice in kar je sicer nepotrebne — pravi Jože — morata pustiti tukaj. Jaz sem dal taško in flaško Jožetu z rame, in tako sva začela plezati, jaz naprej, Jože za menoj po skalnati steni kviško na mali Triglav; vodnik gori gredé mora biti odzad; potreba je, da večkrat z roko podpira noge. Za nama pa je bil Globočnik z Lorencem, in tako smo z veliko težavo dospeli na mali Triglav kmalo po 7. uri. Pri neki skalnati steni smo počivali. Z žganjem se zopet pokrepčamo, in potem dalje čez sedlo, čez katero pa ni težavno iti in tudi ne preveč nevarno; izprva smo šli po koncu, kmalu pa jezdarimo čez ozko pot, katera ni dolga; zdaj prihaja širja, zdaj ožja; tudi čez majhne spičaste skale je treba kobacati. Ako se na propade, ki so na obeh straneh, oziraš, lahko se ti v glavi zvrtili; ali človek še časa nima ob sebi pogledati, ker Bogme! za vsako stopinjo, ki jo storiš, je največje pazljivosti treba.

Naenkrat stojiva pred velikim stolpom, ki moli skoraj navpik proti nebu. Zdaj povprašam Jožeta, kodi da pojdemo gori. „Ravno po robi“ — pravi — „gospod! le korajžo, vse bomo srečno prestali“. Enmalo

*) Tako imenuje Kadilnik nekak ozek, strm žleb, skozi ktere se je bilo treba splaziti na Mali Triglav, ako se leze nanj od one strani, kjer stoji zdaj Marije Terezije kočica. — Samoobsebi razumljivo je, da ta »Vrata« niso v nobeni zvezi z dolino Vrata, iz katere Kadilnik ni nikdar lezel na Triglav.

me je streslo; ali mislil sem, ako mora biti po robu, hajdimo po robu! Začeli smo tedaj lesti po robu do podvrha. Huda je bila. Zdaj pravi Jože: „Podajmo se na desno stran roba“ — in ta pót do vrha je bila najnevarnejša. Jože je rekel, da jo je on nedavno našel.

Ob četrť na 9. uro smo bili vsi skupaj na vrhu Triglavovem. Mrzel veter je še zmirom pihal; vodnika nam dasta plašče, da se ogrneva. Z Globočnikom se objameva in poljubiva; s solznimi očmi se vsi na kolena vržemo, Boga z molitvijo zahvalimo, da nas je srečne obvaroval. Zdaj okrog sebe gledati, bilo je prvo. Kakor daleč oči neso, vse je nižje: samo mi, ki smo bili na vrhuncu, jaz za 5 čevljev, Lorenc nekoliko linij več, oča Jože še več in Globočnik blizo 6 čevljev viši od Triglava.

Najprvo se ozremo tje, kjer je Garibaldi proti Tirolom, in tje, kjer je Cialdini, proti Vidmu ali Benetkam; nekaj morja smo videli, Jože nam pokaže nekaj belega, rekoč, da je to Videm. Ali ko bi trenil, pridrvi megla in zagrne nam laško stran.

Mangart se je prav malo kazal iz megle. Lepi pogled pa je bil na Koroško, Štajersko in Hrvaško in naprej, dokler oči nesó. Lepo se je videl ljubljanski grad, Šmarna gora, sv. Jošt, kamniško hribje, Grintovec, Stol; Črna prst, z bohinjskim ohribjem je pa kazala samo največje robove iz megle. Pred očmi ti stoji Dovje (Lengenfeld) pa Mojstrana. Megla je zlezla po Bohinji nižje. Hipoma se prikaže solnce, in prijetna toplota nastane. Zdaj zmečemo plašče na tla, se na-nje vsedemo, in vse, kar smo še imeli seboj, smo pojedli in popili; po vsem tem pa se je smodka kaj dobro prilegla.

Na mestu, kjer je stala enkrat lesena piramida, so napisane dilice z imeni in bile s kamenjem obložene; vse smo prebrali; jaz sem s svinčnikom tudi svoje na eno zapisal. Potem nam prinese Jože flaško (buteljo) izpod ene skale, v kateri je bilo 7 listkov; Globočnik je prepisal vsa imena z listkov in z dilic ter djal v flaško vse poprejšnje listke, priloži pa še svojo fotografijo, eno svetinico pevskega društva, svoj in moj listek, pesem (čveterospev) „na Triglav“ v note stavljeno in od Valente, Vidica, Dreniga in Orela podpisano, napiše še en majhen listek s prošnjo, naj vsak naslednik pazljivo z listki ravna, da se kaj ne izgubi in pokvari. Nabrali smo si še kamenja v spomin in našli tudi prav na vrhu proti solncu tri rožice: plavo, belo in rumenkastobelo cvetoče. Po vsem tem smo zmerili planjavo Triglavovega vrha, ki je 50 stopinj dolga, široka pa do dveh sežnjev, proti Laškemu celo do 5 sežnjev, samo da je močno navzdol do propada. V zahodu proti Koroškemu je ena stena viseča do propada en seženj široka, prav do vrha polna snega, tako, da se hodi z eno nogo po snegu, z drugo po suhem.

Globočnik pa jaz še zapiševa na skalo z oljnato barvo svoji imeni in dan v spominek. Eno uro in tri četrti smo bili na vrhu in se potem počasi spravili na odhod; jaz in Jože sva bila zopet prva. Groza me obide pri prvi stopnji navzdol; Jože še enkrat Lovrencu priporoča pazljivosti in da naj ostaja zmirom enmalo odзад zavoljo kamenja, katero se ruši pod nogo in beži v globočino. Srečno sva prišla v sedlo. Zdaj pravi Jože, počakajva in poglejva, kaj ona dva delata. Vidiva ju visoko na robu Triglava; zdelo se mi je, kakor da bi v zraku visela, in to mi je bil najbolj grozovit

pogled na vsej poti. Tudi ona dva sta srečno prišla do naji, in zdaj sem šel jaz pa tudi Globočnik po koncu čez celo sedlo do prostora počivališča. Na tej skali je namalal Globočnik na vrhu cesarskega orla, pod njega zapisal „slava slovenskemu Triglavu“, spodej na levi „Fr. Globočnik“, na desni „Fr. Kadilnik“, pod vsako ime pa še letopis 18⁴/₈66.

Potem koračimo dalje, da pridemo zopet čez Mali Triglav do Vrat, kjer smo pobrali zopet svoje palice in vse drugo in se dričali čez kamenje in velike kupe snega, pa srečno prišli ob pol dveh popoldne na Velo polje. Šimen nam je zopet skuhal žgance z mlekom; dobro smo se najedli in napili dobre vode, plačali vse, in tako z Rosnerjem, ki je čakal tukaj, odšli in ob pol 8. zvečer prišli sicer prav težko, vendar srečno v Srednjo vas.

V gostilnici pri Šestu si damo napraviti dobro večerjo, potem pa brž v posteljo. Zmenjeni smo bili, da zgodaj vstanemo; ali ni bilo mogoče; vstali smo tedaj še le ob 8. v nedeljo in ob 9. prišli do bohinjskega jezera. Tu sem nasvetoval Globočniku in Rosnerju, naj gresta k Savici. Globočnik je ubogal, Rosner pa je zopet ponovil svoj: „Za celi svet ne več na hrib“.

Zapustila sva tedaj Globočnika oba, in prišla ob pol 12. uri peš v Bistrico, kjer sva pri Mavriču kosila. Ker Rosner ni hotel, sem se jaz sam odpeljal na bleško jezero; odtod pa zopet koj naprej in tako sem bil zvečer ob pol 10. uri že v Kranji.

Evo, dragi čitatelj! naše potovanje na Triglav, ki se, 9575 čevljev visok, ponosno imenuje glavarja kranjskega.

Priporočamo pa vsakemu nasledniku to-le: Za vodnika Jožeta Šesta, lovca pri baronu Cojzu v Srednji vasi v Bohinji in njegovega sina Lorenca; vsak naj vzame seboj veliko žganja, najbolje je dober slivovec precej kruha in mesa, če je tudi svinjina ali pa klobase; vse je dobro, potem pa prav veliko smodek ali saj tobaka, ker možje vodniki drže celi dan, tudi po najnevarnejših potih, pipice v ustih. Močni škornji in dobro podkovani so do malega Triglava potrebne. Na Malem in Velikem Triglavu bi bila pa najboljša debela klobučina, zato ker manj drči.

Čvrste roké,
Dobre noge,
Čista glava,
Dospó vrh Triglava!

Na zdravje!

France Kadilnik.

Devet jezer v enem dnevu.*)

V Ljubljani, 29. junija 1872.

V soboto na sv. Petra dan ob 3. uri popoldne sem šel iz Srednje vasi v Bohinu. Spremljal me je Blaž Starè po domače Primož, ki je pod Jelom domá; šla sva mimo sv. Pavla v Stari Fužini na desno gori v hrib.

Zložno se gré kvišku, večidel v gozdih po „suhi grapi“, mimo „Cagovca“ čez hrib Véliki klanec imenovan, in kmalu po osmih prišla sva do Fernarske planine pri jezeru. V dobri koči sva odložila, kar sva

*) Zdaj navadno te prekrasne partije v takozvano dolino sedmerih triglavskih jezer ne delajo tako, kakor jo je popisal in izvel Kadilnik v tem slučaju. On je šel od Starih Fužin skozi dolino ali grapo Suhega potoka na Dedno polje, odkoder je došel mimo Tičarice k srednjim trem, oziroma dvema takozvanima triglavskima jezeroma, kjer stoji zdaj kočica nadvojvode Franca Ferdinanda; odtod je lezel naprej po dolini sedmerih jezer k jezeru Močivcu in dalje k Črnemu jezeru. Od Crnega jezera se je vrnil, — pustivši zadnji dve (oziroma prvi dve) jezera pod Vršacem in Kanjavcem. Na povratku je obiskal zadnje takozvano triglavsko jezero „pod orlovim kamnom“ že blizu nad slapom Savice. Navadna (zdaj tudi zaznamenovana) pot pa je od Velega polja, oziroma iz Trente čez Hribarce pod Kanjavcem in mimo Šmarjetne gore doli čez Komarčo do Savice ali narobe, in tako je Kadilnik tudi pozneje (prvič 1882) hodil, zvezavši to partijo s pohodom Triglava. Op. ured.

imela seboj, in tú našla vso potrebno hišno posodo in orodje, še celó turšično moko, čeravno dozdej ni bilo niti kozá niti druge živine in po takem tudi majeric še tukaj. Primož vzame žehtar, in obá greva še četrť ure naprej do studenca pri jezeru po vode. Studenec je jako mrzel in dober; okrog njega raste kreša. Primož mi je rekel, da je ta kreša najbolje zdravilo za jetiko. Ker nisem zdravnik, ne morem soditi, ali mi je Primož pravo povedal ali ne.

To jezero je kakih 200 korakov dolgo, 100 pa široko, zeló močvirno je in neprijazno.

Vrnivši se v kočó nazaj, si napraviva na ognjišču ogenj, iz torbice vzameva klobase in kruh, pa tudi flaško slivovca ne pozabiva in polnega žehtarja dobre vode, — in večerja naji je bila skupaj. Zraven ognjišča leživa vsak na svoji klopi, in kramljava to in ono. Ko se nama začne dremati, povpraša me Primož: „Gospod, ali smem enmalo moliti?“ „Le!“ — mu odgovorim — „pa zakaj me vprašate?“ „Zato“ — mi reče — ker večidel gospodom molitev ni všeč; godrnjaje me je že marsikdo okregal: „gec cum tajfel!“ Tedaj tudi na visoke gore nosi nektera novodôbna gospoda svojo konfesijsoslarijo! — In začel je peti Primož roženkranec, na žadnje pa še svetnikov ni bilo konca ne kraja. Ko po dolgi molitvi neha, mu smehljaje rečem: „Primož, ta roženkranec je bil ta dolgi“. Primož pa mi odvrne: „Ne, gospod, ta je ta kraji, ta poletošnji; zimski je še veliko dalji“. — Zdajci pa se vleževa na mrvo — in lahko noč!

Zjutraj kmalu po 4. uri vstaneva. Solnce je že kukalo v kočó. Po požirku slivovca odrineva po Krištofovi dolini mimo Vševneka in prideva ob

5 $\frac{1}{2}$ uri na Dednjo polje. Tu stoji kakih 15 strganih koč; koj potem se nahaja ovčarija in tudi nekaj enacih koč. Na strani pustivši Veliko planino, Vazo, Kred o, sva prišla ob 7 $\frac{1}{4}$ uri na Tičarico. Primož zauka, in divji kozel skoči doli navzdol proti trem jezerom.

Na kraji Tičarice ti je, dragi bralec, velikansk razgled na tri jezera, veliko skalnato dolino; pri Salzburgu kažejo popotnikom enako „kamnito morje“, ki pa nič ni proti tej naši; sèm ter tje vidiva ovčarske koč e, zarobljene z velikim snežnim golim hribom od Črne prsti tje do Grada, za njimi je Soča, Trenta, Bovec; naprej od Grada je dolina od Triglava doli, nasproti Grada se vidi Vršac, nazaj do Tičarice pa je velikansko hribovje: Kopic a in Zevnarica. Očino zelje (Edelweis) sem našel tu, ki pa še ni cvetelo. Po majhnem zajutрку se podava čez skale doli do treh jezer. Primož zapazi tu koč e podrte ter milo toži: „Ubogi Bohinci! to so vam pa gotovo sedaj zopet sovražne roke naredile.“

Med onim časom, ko je Primož šel ogledovat podrutih koč, sem opazoval jezera. Malih žabic (pubčev) je mrgolelo vse polno do dna; voda je čista in globoka, gorkote ima 10 do 12 stopinj. Naenkrat zagledam v vodi po skalah laziti prečudne živalice; majhno glavico in majhne nožice, kakor mravljinčeki, so kazale iz svoje hišice, ktera je bila čudno napravljena, en palec dolga in okrogla kakor drobán svinčnik, iz mecesnove skorje, podolgoma po skorji mecesnovih zelenih bodckov položena; v vodi se je to izpreminjalo rumenkastozeleno. Vlovil sem nekt ere rujave in manj bolj zelenkaste, ter videl, da delajo razloček v barvi le tisti mecesnovi bodcki. Eno hišico denem na dlan; kar pride živalica

ven ter izpusti rumenkast sok na roko pa hitro šine zopet nazaj v hišico. Jelo me je potem skleti na dlani, in čeravno se umijem, me sklí čez 3 ure, rumena pičica pa se mi je poznala cela dva dni na roki.

Prvo jezero je kakih 400 do 500 korakov dolgo in široko, drugo je krajše in ožje, tretje pa še precej manjše. Kadar pride veliko vode, so vsa tri jezera skupaj zlita. Že s Tičarice sva slišala meni neznane klice. Primož pravi, da išče kak Bovčan izgubljene koze, ker so skale tako strgane, da večkrat kaka koza noter pade in ven ne more; tudi krave in konji si večkrat zlomijo noge. Po teh strganih skalah sva skakala naprej in prišla ob $\frac{3}{4}$ 9. uri „na lašte pri mizi“. Na kamnitem podnožji leži čez pedenj debela plošča, 8 pednjev dolga in 7 široka. Na levo stran sva pustila bovčanske kočice „pri uti pod Gradom“, vrnivši se zopet v dolino in prišla k jezeru „Močivcu pri uti“. To jezero je komaj 200 korakov dolgo, bolj ozko, čisto kakor kristal, mrzlo pa, da ima voda komaj 5 stopinj gorkote; jako dobra je za pitje, Primož mi je rekel, da so to „arcnije“. Od daleč nas gleda Bovčan „fest fant“ v cokljah; jaz ga povabim k nama; nekoliko boječ pride in pove, da je izgubil kozo, ktero že dva dni išče. Zraven jezera smo vsi skup sedli in okrepčali se s klobasami in kruhom, ter pili dobro vodo „arcnijo“. Bovčan se zahvali in gré doli, jaz in Primož pa gori naprej.

Kmalu prideva do Škrvanta, studenca za kočami „pri uti“. Túkaj izvira Savíca izpod skal, pa koj napravi tolikošén potok, da bi lahko gnal mlin vsaj z enim tečajem; voda bistra je tako mrzla, da jo človek komaj dvakrat srkne; ne vem, ali ima tri do štiri stopinje toplote.

Odtodi naprej je dolina polna snega, večidel od plazov z gorá, ktere na desno segajo skoro v nebó. Korajžno koračiva po snegu naprej, ki je bil gotovo 10 sežnjev globok; na tem mestu — pravi Primož — je medved pomoril pred par leti kar 10 jarcev naenkrat; dragi bralci sami lahko uganejo, da take pripovedke samotnega popotnika malo stresejo. Potovaje naprej zagleda Primož zelen hribček ter mi naznani, da je zadej za njim „Črno jezero“. In res je bilo tako; ob $\frac{3}{4}$ na 10 prišla sva tje.

To jezero je precej veliko; na zgornjem kraji ga je zakrival nekoliko še sneg, in ledene plošče s snegom krite so plavale po njem; zeló globoko je in zmirom enako, voda njegova se vidi čisto črna. Na skali nad jezerom našel sem napis: Pavich, Bolle, Šest 1871.

Še naprej gori, že prav pod Vršacem,*) ki ga je naš Vodnik, ves navdušen velikanskega gorenjskega sveta, tako krasno popisal, je „Rujavo jezero“ in koj zraven njega zadnje jezero „na portnah za timenom“, kterih pa nisem šel pogledat, ker sta, kakor mi je rekel gori omenjeni Bovčan, še pod snegom. Tedaj pozdravljen mi bodi za danes ti velikanski Vršac z obema jezeroma! Drugi pot se vidimo, kajti ura je že 10., ob 7. pa moram biti na Bleškem jezeru. Ali bo to mogoče, vprašam Primoža. „Predolgo sva se povsod mudila — vendar, gospod, če ta najhitrejšo narediva, sva ob 3. uri v Srednji vasi“. In Primož jo je zadel, kakor se sploh, kedar sem ga vprašal, koliko je ura, nikoli

*) A to ni tisti Vršac, ki ga opeva Vodnik; pesnik imenuje najbrž pomotoma tako Mišeljski vrh nad Velim poljem, kjer se je mudil l. 1795.

ni zmotil za 5 minut. Jela sva res hitro hoditi. Čez „Gvaško brdo“ sva prišla k „Beli skali“ ob $\frac{3}{4}$ na 12. Navzdol gredoč pa zavpije Primož: „Ježeš! moja koča gorí; ravno k pogrebu prideva!“ Ko prideva do pogorišča, vidiva, da je požar pokončal celo pohoštvo; samo tram je bil še dober. In milo zdihne Primož: „Pa le spet je naš „bohinjski prijatelj“ to napravil!“ Silim ga preč, ker pomagati ni nič več; ali on se zmirom ozira le nazaj in toži: „Moja koča, moja koča!“ Res hudobno mora biti tako srce, kteremu se ne smili ubogi Bohinjec! — Ura je bila 12. Ker pri maši nisva mogla biti, mi reče Primož: „Gospod! ali Vam smem lepo molitvico moliti?“ — „Le! — kajti meni se zelo mudí“. Ko jo končá, sliši zvonec in kmalu zagleda Bovčanskega pastirja; brzo skoči k njemu ter ga vpraša: „Fant! kdo je mojo kočo zapalil?“ — „Jaz ne vem“ dobil je za odgovor. „Kdo pa?“ in v tem hipu ga zgrabi za ušesa; fant se strga iz njegovih pestí in zbeži.

Zdajci gréva po dolinah naprej, in v pol ure prideva do „Črnega jezera pod orlovim kamnom“. Črno jezero je na videz globoko, srednje velikosti, pa še bolj gorko. Od todi naprej raste smreka; tukaj delajo doge za škafe.

Ob 1. uri sva bila ravno na robu nad Savico.*) Primož me popraša: „Gospod! ali se vam rado v glavi zvrtili?“ „Ne!“ — „To je dobro“ — pravi, — „potlej pa že prideva tû doli. Ko pa se ozrem navzdol, me vendar malo groza obide; ali mislim si, vsaj morava naprej. Koračila sva tedaj naprej. Ko sva okrog skal se začela

*) Od roba doli je stena Komarča; zdaj je izpeljana tod lepa steza v serpentinah do Savice. Op. ured.

zavijati, zapaziva dva gada, ali kakor jim tukaj pravijo, modrasa, enega belo-črnega, drugega rujavo-črnega križastega. Po stopnicah „v smerekah“ vsekanih sva se plazila naprej in tako prišla na levi strani Savice ob $\frac{3}{4}$ na 2 k Bohinjskemu jezeru.

Majhen čolniček je bil sicer na kraji privezan, ali ker se je pripravljalo k zelo hudemu vremenu, bilo je jezero jako nemirno, tedaj nevarno; zato sva jo raji na levi strani za jezerom potegnila in prišla sicer srečno, pa vsa mokra ob $3\frac{1}{4}$ uri v Srednjo vas k Švicu.

Malo kosilce se mi je zdaj kaj dobro prileglo. Slovo sem vzel od poštenih Bohinjcev s srčno željo, naj jih pravični Bog reši kmalu hudih nadlog! Iz polnega grla zavpijem: „Na zdravje! z Bogom!“ — in se odpeljem. Ob 6. uri sem bil na Bleškem jezeru „pri Petranki“.

Tako sem v enem dnevu obhodil devet jezer — od 5. ure zjutraj do 6. popoldne.

Morebiti napotijo te moje črtice še koga drugega, da ne ostane samo pri Bleškem jezeru, temveč da gre ogledat čudapolnih krajev, o katerih poje naš Vodnik:

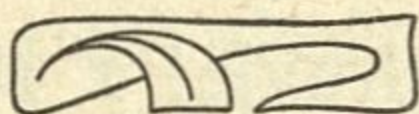
Pod velikim tukaj Bogom
Breztelesen bit' želim,
Čiste sape sred' mej krogom
Menim, da že v neb' živim!

Zdaj pa še nekaj:

Ker je čas prišel obiskati našega slovenskega velikana „Triglava“ naj povem, da sva lansko leto 18. septembra z gospodom Jeločnikom imela za vodnika Šesta in njegovo hčer Rozalko. Šli smo iz Srednje

vasí, prenočili na Velem polji, od 8. do 10. ure smo bili na vrhu; doli smo šli čez „Sedlo“ in „Krmo“ in prišli ob 5. k „Šmercu“ v Mojstrano. Ob 7. uri zvečer se šele odpelje železnica iz Dovjega proti Ljubljani. Pot na Triglav je toliko popravljena, da se povsod lahko in brez nevarnosti gré. Iz Ljubljane se dovrši v 2 dnevih lahko cela pot. Tedaj le gori na goro!

France Kadilnik.

Popotvanje na Veliki Zvonik. (Klek).

(Grossglockner.)

V Ljubljani, 15. septembra 1872.

Velikansko koroško goro »Vélikí Zvonik« pohoditi sem za trdno sklenil lansko leto, ko sem jo videl 18. septembra zadnji pot s Triglava. Odpeljal sem se tedaj v nedeljo 4. avgusta zjutraj pri grdem vremenu, misleč, da po grdem vremenu mora priti lepo, z Rudolfovo železnico do Trbiža in od tukaj po obedu z vozom naprej v Beljak; ob 5. uri popoldne sem bil v gostilni „pri pošti“. Ker ni bilo boljšega početi, grem peš ogledat Beljaške toplice. Malo ljudij, slaba pijača in postrežba — kaj hoče početi v takih okoliščinah zdrav človek v toplicah! — in to tudi mene kmalu žene nazaj v Beljak na Stadlerjev vrt, ali tudi tukaj je bilo zelo dolgočasno; tedaj se vrnem v gostilno „pri pošti“. Tu je sedelo pri dolgi mizi mnogo gospodov, ki so se ravno pogovarjali o hribolazcih. Nategoval sem radoveden njih pogovore na svoja ušesa, in kmalu se vtaknem vmes in jim povem, da potujem na „Veliki Zvonik“ in da potrebujem dobrega sveta. Prijazno mi svetujejo, naj se peljem z Rudolfovo železnico

*) Prevod tega spisa v nemškem jeziku je izdal Kadilnik istega leta (tiskala Kleinmayr in Bamberg).

do Gornjega Dravburga (Oberdrauburg), naprej potem z vozom do Dels in tukaj, prehodivši hrib Iselberg, naj grem v Vogliče (Winklern). Zahvalivši se za dober svet grem spat.

V ponedeljek 5. avgusta zjutraj zgodaj se odpeljem z domačim omnibusom na kolodvor, od koder smo ob pol 5. uri odrinili. Železnica gre na desni strani Drave po Dravski dolini čez Paternijon, pri Mauthbrücken-u gre čez Dravo na levo stran, in prišli smo v Špital; malo od tod naprej gre železnica čez reko Lieser, ktera priteče iz Malte doline in se koj pod Spitalom izliva v Dravo. Potem pride Belski most (Möllbruck); na koncu Belske doline gre železnica čez reko Belo (Möll), ktera se tudi malo spodej izteka v Dravo. Pri Sachsenburgu prevozi železnica dvakrat Dravo ter ostane potem zmirom na levi strani. Ob 9. uri smo bili v Gornjem Dravburgu (Oberdrauburg) v gostilni pri „Pontilu“. Po kosilu se odpeljem ravno ob 12. uri od tod na kolih naprej. V pol ure sem bil v Rosenbergu na koncu koroške dežele (gornje Dravske doline) in Tirolske, v nižji Pusterski dolini. Tu naprej so hribovski hudourniki cesto dvakrat tako raztrgali, da sva z voznikom komaj spravila konja in voz čez.

Ob dveh popoldne se pripeljem v Delse do gostilne Pruzzenbacherjeve. Vas je majhna, pa leži že precej visoko. Gostilna je bila polna mladih fantov, štirje teh so imeli šopke, vsi dobre volje. Na vprašanje moje, kaj to pomeni, mi odgovori krčmar, da so 22 let starega fanta pokopali, zdaj si pa tolažijo z vinom veliko žalost. So pač — mislim — navade povsod enake! Pruzzenbacher mi prinese piva, naprosim ga, naj mi preskrbi tudi vodnika čez Iselsberg. „Glai Herr!“

— mi odgovori. Kmalu potem zapazim staro ženico z visokim špičastim klobukom okrog mene se sukati. Na vprašanje, ali kmalu vodnika dobim, mi odvrne Pruzzenbacher: „S Majcele ischt scho längscht do“. Ženica stopi pred me in pravi: „Do bin i“ — Dobro! toda potežkajte mojo popotno skrinjico, ali jo bote mogla nesti. Ženica prizdigne ter reče: „S get scho“. Koliko bom pa plačal — vprašam. En goldinar — reče — je tarifa, 25 funtov zastonj; kar je pa čez, se plača od funta po 4 kr. — In jela sva koračiti v hrib. Vsakih 100 korakov je počivala ter tožila, da težko sope, ko pa je bila mlada, je užugala marsikaterega možaka v hoji. Na vprašanje, zakaj jej pravijo „Majcele“, — mi odgovori: „Zato, ker sem za Marijo krščena, pišem se pa Einetter in sem že 67 let stara.“

V eni uri prilaziva vendar na vrh hriba „Iselsberg“, ki je 3728 čevljev visok. Na levi kaže napis: „Gefürstete Grafschaft Tirol und Vorarlberg, Ortschaft Iselsberg, Bezirk Lienz“, na desni pa „Herzogthum Kärnten“, „Gasthaus zur Wacht Nr. 3«. Gostilničar Pavel Mayer toči dobro tirolsko vince. Tukaj čez je bila nekdanja rimska cesta; tudi gostilnični napis priča, da so stanovali nekdanje tu colnarji. Kmalu greva z ženico naprej mimo toplic, ki imajo 3 vode: „das Schwefelwasser“ „das Gliederwasser“ in „Magenwasser“. Navzdol sva dobro hodila in prišla ob 5. uri popoldne v Vogliče (Winklern). Vogliče stojé na meji spodnje in gornje Belske doline (Möllthal). Med visocim hribovjem po gornji Belski dolini, kateri proti „Sveti krvi“ tudi pravijo „Grosskirchheimertal“, šumé divji potoki, ki drvijo v reko Belo (Möll); velike pečine, ki ležé po dolini, kažejo, da je bil na strmih hribih njih nekdanji dom.

Tudi dalje naprej v „Sagriz“ je svet ves hribast; pravijo, da se je odtrgal pred več stoletji velik kos hriba „Mohrenkopf“ in celo vas zasul. Da to ni prazna pripovedka, dokazujejo mnogovrstne reči, ktere še dandanes tu izkopljejo. — Most, kateri pelje na levo stran reke Bele, je bil podrt in viseč na verige privezan; krog njega vsa cesta strgana po hudih nalivih preteklega tedna jako dereče Bele. Ker z vozom ni bilo mogoče čez, sva se z najetim fantom, ki mi je nesel skrinjico, plazila čez jako nevarni, viseči most, in potem kmalu prišla v Dole (Döllach); za vasjo pod hribom je grad Grosskirchheim. Tu je bilo nekdej veliko bogastvo ker so kopali visoko nad gradom na imenitnem hribu „Goldzeche“ (9036 čevljev visokem) zlato rudo; ali zdaj ga zakriva večni led. Nek gospod Kompoš zida poslopje in koplje rudo v „Goldzech-i“, ali pravijo, da se mu kaj malo izplačuje. Po isti dolini teče voda „Zirk-niz“ s krasnim slapom ali vodopadom „Zirknitzfall“ imenovanim: v znožji pa je izjedel potok v več stoletjih pečino tako, da je podobna veliki podzemeljski jami (Grotte).

Od Dole (Döllach) naprej je dolina ožja; vse ohribje štrli v nebo; tam pa tam vidiš kakšno bajtico. Pri „Gradenbach-u“ na desni strani reke Bele, čez 400 čevljev navpik, se izliva imenitni slap „Jungfernsprung“ v globočino, dirjaje v Belo. Lepo ga je videti, kakor da bi padal sam srebrni prah. Pravijo, da je v starodavnih časih neka deklica, siljena od pohotnega lovca, raje tukaj doli skočila in smrt storila, kakor da bi se bila njemu vdala.

Kmalu se gre bolj v hrib; šum se sliši že od daleč in čedalje bolj bobneč, in ravno pod vasjo „Zlapp“

(Nemec je čisto slovensko ime Slap popačil v Zlapp) je sloveči slap Bele „der berühmte Möllfall am Zlapp“, ker pada cela reka Bela čez grozovite pečine.

Na vrhu vasi zagledam več luči; fantič, ki me spremlja, pravi, to je „Heiligenblutt“ (Sveta kri), kamor sem priromal ob 10. uri zvečer, v edino gostilno k „Schoberju“.

V „Sveti Krvi“ sem bil tedaj že blizo svojemu cilju.

V gostilnici je sedela množica prijateljev planin, ki mi, ko jim povem, da potujem na Veliki Zvonik, kar brž med seboj pokažejo moža, ki mi bode dober vodnik. In res Pichler — tako mu je bilo ime — stopi pred me in se mi ponudi za spremljevalca. Dobro! rečem in mu sežem v roko. Pichler pravi, da bode vreme jutri ugodno, samo da mora oskrbeti še enega vodnika. Malo pomisli in kmalu zakliče: E! ga že imamo, Tribusser Sepl bode. In vsa družbica pritrdi, da je Sepl dober. Jutri popoldne ob 3. uri pridem — pravi — da potrebno skupaj spravimo in ob 4. uri odrineva. — Vesel, da imam zanesljivega spremljevalca, grem k počitku.

V torek zjutraj ob 6. uri vstanem, pokukam skozi okno, in — ravno pred očmi mi je stal Veliki Zvonik kakor slečen hleb sladkorja; že ga je obsevalo solnce, da se je svetil, kakor da bi bil potresen s srebrno peno. V tem trenutku nisem imel v srcu druge želje, nego to, da bi imel jutri tudi tako čistega, kakor je danes, pod seboj.

Brž potem se podam v gostilnico na zajutrak, kjer mi je bila že kava pripravljena. Zdajci pa jo pridvi gospod Habermayer noter, ter mi naznani, da je 6 družb danes na Zvoniku. Da mi potem svoj

daljnovid; kukam in kukam, in res kmalu zagledam koračiti prve že na robu malega Zvonika, zadnje pa še le na „Hohenwarte“. S prostim očesom pa sem videl ljudi kakor muhe po snegu gibati se.

Kaj lepo in že precej visoko — 4500 čevljev — stoji vas „Sveta Kri“ med visocimi hribi. Ta kraj se je še le po smrti sv. Brikcija jel čislati in se zdaj že obiskuje čez tisoč let. Naj svojim bralcem povem, kaj pripoveduje zgodovina o Sveti Krvi.

Brikcij je bil po rodu Danec. Romal je na Grško, kjer se je odlikoval pod cesarjem Leonom z bistro glavo v vojski, pa je bil tudi pobožen mož. Cesar, čigar ljubljenec je bil Brikcij, ga je postavil za vodjo armadi. Jelo pa se mu je tožiti po domovini, zato prosi cesarja za odpust, da more romati domu. Cesar mu to dovoli s pristavkom, naj si za svoje zasluge izvoli, kar koli želi. On pa prosi cesarja za nekoliko kapljic svete krvi, ktero so hranili v cerkvi sv. Zofije v Carigradu. Dobivši to, se napravi v romarsko obleko, pripelje se v ladiji na Laško, gre čez Julijske planine proti Noriškim. Viharna noč ga je pripravila tukaj ob življenje. Trije pšenični klasje so izrasli na grobu, knapi so našli truplo, na prsih pa pergamentno pismo, kdo da je. Dva vola so vpregli, da bi peljala truplo na pokopališče; ko pa so prišli na mesto, kjer stoji zdaj cerkev, vola nikakor nista hotela naprej, in zato so ga tukaj pokopali. Malo dni po tem so opazili, da ena noga iz groba moli, na njej pod zavezo pa vidijo rano in v rani najdejo majhno flaško, v kateri je bila rudečkasto-črna kri. To se brž naznani nadškofu Salcburškemu, ki se obrne na patrijarha Carigradskega, kateri potrди, da je to resnično sveta kri. Več sto-

letij je stala nad grobom samo majhna kapelica, kakor pravijo, edino kristjansko mesto med pogani (ajdi) v tem kraji. Šele 1443. leta so zidali današnjo cerkev.

Šel sem tudi jaz cerkev ogledat. Veliki oltar, ves lesen, je umetno izdelan; na sredi cerkve se gre doli po stopnicah v kapelo; na enem oltarji leži podoba sv. Brikcija. Leta 1729. so z dovoljenjem papeža odprli grob in našli so kosti še trdnega človeka. Ko dobim mežnarja, ga prosim, naj pove fajmoštru, da želi videti tujec popotnik sveto kri. Kmalu pride gospod fajmošter s štolo, odpre tabernakel, ter mi pokaže na krožniku na beli ruti majhen zelenkast glažek, rekoč, da se še pozna znotraj na flaški prisušeno, da je bilo nekaj rdečega notri. In res je bilo tako. Ko pa hočem spustiti en goldinarček na krožnik, mi reče gospod, da ni treba, le če hočem darovati mežnarju zato, da ga je šel klicat, par krajcarjev. Rad sem to storil. Potem sem šel še na Kalvarijo, kjer stoje razvaline kapelice; od tod pa še kakih 500 črevljev više, kakor vas „Sveta kri“, sem opazoval Veliki Zvonik, radovaje se, ako se mi jutri posreči, da stojim više kakor ta beli velikan. Mežnar zdajci zazvoni poldne, in jaz jo uberem k kosilu.

Ob treh popoldne pride Pichler ter mi pove, da je Sepl že v Rovtah in da ga dobimo mimo grede; potem pa me vpraša: ali imam črna očala, rokovice in zeleno tulasto pokrivalo čez obraz. Rokovice mi posodi domača hči, pokrivalo čez obraz pa si brž kupim pri kramarici za 20 soldov. Dalje me vpraša Pichler, ali veliko jem in pijem, da bode vedel naročiti, kaj in koliko da vzameva seboj. Jaz ne jem in ne pijem veliko, meni bo vse prav, mu odgovorim. In potem začne na-

ročevati: 2 bokala vina, mesa, pečenke, salam, svinjine, sira, kruha, kave, sladkorja in ruma. Dobro! sem si mislil; stradali ne bomo. Vse to in še jako ostre kramžarje, vrvi, zimsko sukno, pled in škornje za reservo smo nabasali v koš in privezali svetilnico; v roko mi pa da okovano, 7 črevljev dolgo palico. Zdajci sva se poslovila od prijazne družbe, in tako odromala ob 4. popoldne na velikana, ki presega, kakor naši bralci vedo, še za več tisoč stopinj našega Triglava.

Zadnja vas pod podnožjem Velikega Zvonika se imenuje Winkel in šteje malo hišic. Čez most na desni strani reke Bele (Möll) koračimo potem na levo gori v hrib mimo lepega slapa, ki ga dela potok Leiter. Na levi strani nad tako deročo in šumečo vodo po ozki in nevarni stezi, imenovani „Katzensteig“, šli smo urno in prišli smo ob pol 7. uri zvečer v planinsko kočo „Leiterochsenhütte im Leiterthal“, 7 tisoč črevljev visoko. Z navadnim pozdravom „Grüss Gott!“ (kajti tu bivajo samo trdi Nemci) stopivši v kočo, najdemo staro majarico, ki je napravljala na ognjišču ravno ogenj, starega moža s sivimi lasmi, ki je pil za ognjiščem tobak, in pa 7 let starega fantka zraven njega. Pichler jim naznani, da bomo tukaj prenočili. Starček odgovori, da bomo dobro spali, ker je ravno danes z gore mrve nanosil. Jaz vprašam starčka, ali je kočica njegova; — ne, gospod, mi odgovori: „’s war scho recht für mi, ober leider i bin nur der Holterbua“. Jaz pa si mislim: „da gibts wohl alte Halterbuben“.

Kmalu se začne mračiti. Starček gre gonit živino domu, Pichler je za kuho pripravljajl meso, Sepl pa, čvrst mlad fant, je pobegnil v drugo manjšo kočico k mladi majarici v gostje. Tudi jaz grem za njim, in

najdem Seplna se ž njo prijazno pogovarjati. „Dober večer! lepa majarica — jo pozdravim — kako vam je ime? „Noandl hoas-i“ — mi odgovori prijazno. Sepl pa koj zraven pristavi: „Noandl nam bode skuhala dobre cmoke.“ Med tem se tudi Pichler približa, rekoč, da mu je pri stari majarici dolg čas. Ko je Noandl šla krave molst, je Sepl špehove, kakor bombe velike cmoke v kotli večkrat pomešal, da se niso prismodili. V eni uri so bili kuhani. Potem jih dene v veliko skledo pa vlije vode iz kotla nanje. Pichler pa vzame trsko in jih razdeli na krožniku na male koščke. Vsak dobi leseno žlico, mene pa silijo, naj jaz začnem jesti. Ali ker nisem vedel, kako jih navadno jedo, čakam, da oni začno; vzame se namreč košček v žlico, zajame iz sklede slane vode nanje, da se lože požirajo. Radi smo pojedli vse. Ko pri stari majarici še dobimo „špekokerle“ in jaz kave, gremo na mrvo spat.

V sredo zjutraj me zbudé iz sladkih sanj ob polu ene. Prav težko sem se ločil od lepo dišeče mrve. Ko spijem že pripravljeno kavo, smo prižgali v svetilnici svečo, vzeli palce v roke in ob eni odrinili iz koč. Noč je bila jako temna. Sepl gré s svetilnico naprej, jaz za njim, Pichler pa tikoma za menoj. Šli smo po ne preveč težavnih kozjih potih zmirom kvišku na tako imenovani »Leiterochsenalpe«, in prišli smo ob treh na snežniku Leiter do podrte ute »Salmshütte auf der Salmshöhe« 8468 črevljev visoko, ktero je dal kardinal Salm napraviti. V polu ure smo bili na »Leiterkese« in na večnem ledu.

Ker je ene dni pred po dolinah jako deževalo, je padlo po hribih do kolena snega, — reče Pichler: »Postojimo malo in okrepčajmo se malo z žganjem.“

Potem denemo črna očala na nos, on pa je vzel svetilnico in nama naprej šel; jaz stopam za njim, Sepl pa za menoj. Pichler je s palico zmirom tal iskal, naročivši meni, naj zmirom v njegove stopine stopam, a ne nastran, kajti nevarno je, kam drugam stopiti, ker se nevidijo zarad snega razpokeleji ledú. Večkrat je bilo treba razpoke široko prestopiti ali preskočiti, ali če je bila razpoka jako široka, celó obhoditi jo. Videli smo, da so nekatere ledene razpoke deset ali še več sežnjev globoke.

Zdajci se je jelo daniti. Svetilnico smo pustili na snegu. Tenka in mrzla sapa je vlekla, v roke me je jelo tako zebsti, da nisem mogel držati palice; treba je bilo roki pogostoma drgniti ob život, da ste se ogreli. Čem bolj smo prišli pod hrib, tem bolje je bilo hoditi; sneg je bil bolj zmrznjen in ni se vdiralo tako. Prišedši pod »Hohenwartscharte«, videli smo prav navpik hrib v nebó strleti; sam led se je kazal.

Pichler in Sepl si natvežeta kramžarje, moji gorski »Kleinschusterjevi« črevlji so pa zadostovali brez kramžarjev. Z velikimi težavami smo pririnili ob 5. uri zjutraj na »Hohenwarte« 10.056 črevljev visoko. Tú je bila nekdam kočá, ktero je dal zidati kardinal Salm in jo imenovati na čast svojemu pl. general-vikarju Hohenwartu. Očesu se odpre tukaj velikansk razgled na Pasterce »Franz Josefshöhe«, »Weishorn«, Véliki Zvonik, — ali vse, kar vidiš, je le neizrečene velikosti večni led in večni sneg!

Od tod pa gazimo naprej po snegu proti »Adlersruhe«, kjer se hribolazci, ki pridejo od naše strani, snidejo s hribolazci, ki pridejo iz tirolskega Kalsana vrh pri »Adlersruhe«, s Korošci pa, ki pridejo na

vrh pri »Hohenwarte«. Zrak je jel vleči tanjši; iz nosa mi je kar voda lila, v prsih me je jelo tiščati in moč v nogah in po celem životu zapuščati. France! — si mislim — kdaj pač bode konec tvoje predrznosti? Ali počasi naprej se je boljšala pot, in srečno smo prišli ob poli 6. uri na »Adlersruhe« 10.930 črevljev visoko. Tudi tukaj je dal postaviti kardinal Salm zadnjo kočo, o kateri pa zdaj še sledú več ni.

Od tukaj naprej se gré bolj na desno proti sredi Vélikega Zvonika nekaj časa naravnost kvišku (stopinje so bile vsekane v snegu in ledu že prejšnji dan) in potem proti južnemu robu Malega Zvonika. Pichler mi reče: „Zdaj vas pa bova navezala s Sepelnom na vrv“. Jaz se branim, češ, da ni še potreba, — ali on zagodrnja: »Herr, muss sein!« in hočem ali nočem, kar biti je moralo. In pri tej priči mi deneta pas okoli života, Sepel z vrvijo spredaj, Pichler pa z drugim koncem koj za menoj. Pazljivo in tiho po vseh štirih smo lezli po stopinjah v ledu vsekanih, Sepel zmirom drži napeto vrv, Pichler pa mi je pazil na noge. Ko se ozrem malo okoli sebe, sem res videl, da je bilo potrebno, da sta me bila navezala.

Ob 6. uri smo pririli vrh Malega Zvonika, 12.090 črevljev visokega. Tukaj smo srečali že nazaj gredoča dva tujca, tudi na vrv navezana in spremljevana od dveh Kalserjevih vodnikov. Jako težko smo se ognili drug družemu.

Ali zdaj pride še najhuje. Spomnim se, da sem bral popis Zvonika, ki pravi: »Čez ta propad morajo človeka le angeljci spremljevati, in Bog ga mora skozi veliko okno gledati, da se srečno čez splazi.« V imenu Božjem! — si mislim — le naprej, naj bode kar hoče;

srčnim Bog pomaga. Pichler veleva: palce ostanejo tú, zdaj korajža veljá! — In kar tiho je postalo; nobeden ne črhne ne besedice. — Zeló ozek rob je peljal navzdol. Sepi podpira spredaj pazljivo pri vsaki stopinji moje noge, Pichler odzadej drži vrv jako napeto, jaz pa se držim dratú čez brezno napetega. Na ozkem robu nisem imel od samega božjega strahú časa ozreti se ne na desno ne na levo stran v tisoč črevljev globoke propade. Srečno smo prestali do smrti nevarno pot.

Ali tudi hudo težavno je bilo po robu velikega Zvonika. Vsi polomljeni sicer smo dospeli vendar srečni na najviši vrh Vélikega Zvonika, 12.500 črevljev visokega, ravno ob 7. uri zjutraj.

„Hvala Bogu!“ — bilo je vse, kar sem rekel.

Po starodavni navadi je jel vodnik moj, vrli Pichler, moliti v zahvalo Vsegamogočnemu za srečno prestale tolike težave in nevarnosti. Meni igrajo med molitvijo solzé veselja v očeh. Ko držim odkrit v tem slovesnem trenutku klobuk v rokah, zapazim, da je kazal mali moj barometerček na klobuku 11 stopinj gorkote. Solnce je lepo sijalo, nobenega vetra ni bilo čutiti in nobene meglice videti, kakor daleč so segale oči; okoli in okoli molelo je ohribje svoje niže glavice v nebo. Na tem stališču čutil sem sem se za kaj več nego navadnega človeka. Verjemi mi, dragi čitatelj, da vse fantazije niso nič proti velikanskemu ustvarjenju, ktero razpeto tukaj leži na ogled človeku!

Vrhunec, na katerem sem stal, je najviši kralj mnogim deželam, res tako veličasten, da mi besed manjka opisati ga spodobno.

Koj spodaj pod očmi ležé zgornje in spodnje »Pasterzenkeese«, proti jugu beneško in drugo laško ohribje, Juliške planine, Mangart, Triglav, Snežnik in v temi Monte maggiore, proti južno-zahodni strani Karavanke, Stol, Storžič, Grintovec, proti vzhodu Dachstein, Watzmann in koroški hribje, proti severu Salcburške, Bavarske in Virtemberške goré, proti severno-zapadni strani Mali in Veliki Venediger, naprej v daljavi Švicarski hribje, zapadno v podnožji Kals, Windischmatri, Zillerthal, vzhodno-južno »Ortelsspitze« do Montblanka.

Prostora na vrhu Zvonikovem je le komaj za 6 ali 7 ljudi, in ker še ta prostorček visi, rečem Pichlerju, naj mi pogrne moj plašček (plaid) na sneg, da se nanj vležem in pogledam neizmerni prepad. Ali v tem hipu mi je bil Pichler že pri nogah, in ko se hočem še malo naprej pomakniti, me Pichler kar za noge zgrabi, rekoč: „Stojte, gospod, če vam je življenje drago!“

Na sredi vrha je plehasta skrinjica s pokrovom na dolgi železni palici v sneg in led zabita; vanjo pokladajo obiskalci Velikega Zvonika svoja imena na listku zapisana. Bilo jih je kakih 30; tudi jaz sem svojo karto priložil.

Dobro uro smo se tu mudili. Potem se še enkrat ozrem na vse štiri kraje sveta, vzamem za zmiraj slovó od velikana, kterega gotovo ne bom več pohodil. In zdaj v imenu božjem nazaj!

Lasje so mi jeli rasti pokonci; Sepl se spravi spred, Pichler zad vrv dobro napné. Vsi obmolknemo. Pri vsakej stopinji sem moral vrv dobro nategniti; počasi se plazimo doli po Velikem Zvoniku in čez prelaz in gori kviško na Malega Zvonika smo prišli,

da sam nisem vedel, kako; palice vzemši, smo po robu Malega srečno dospeli na veliko polje, grozovito s snegom obloženo.

Hvala Bogu! vrvi sem bil zdaj rešen. Sepl pa zdaj sede v sneg ter pravi, naj tudi jaz sedem tik za njim v sneg. Ko to storim, prime moje noge, dene jih na svoje in sproži, — in smuknila sva doli do „Adlersruhe“ kakor blisk. Pichler koj za nama. Kar smo hodili gori 3 četrt ure, za to smo potrebovali doli samo par minut. To je bila najprijetnejša in najhitrejša vožnja celega potovanja.

Na »Adlersruhe« zapazim moleti skalo iz snega; v spomin, da je bil Kadilnik tukaj, zapišem na njo svoje ime z oljnato barvo. Ta napis je edini v tej višavi, blizo 11.000 črevljev visoki.

Kmalu smo prišli na »Hohenwarte«. To je bila zadnja huda hoja; navpik doli sam gladek led. Pod pazduho me primeta. »Herr, nur Courage!« — in kar dričali smo se doli tako, da so kramžarji peli. Kmalu smo bili v snegu na ledniku. Pichler je zopet naprej kakor gori gredé s palico sneg sondiral, — jaz po njegovih stopinjah, Sepl pa tik za menoj. Tu smo vzeli gori gredé na snegu puščeno svetilnico seboj in prišli ob 11. uri zopet na kamenje in kršje na »Salmshöhe« do »Salmshütte«.

Ko se ozremo nazaj na »Hohenwarte« in »Adlersruhe«, vidimo, kako je nesla gori burja sneg v zrak. Veseli bodimo — pravita — da smo že tukaj; kajti to je jako nevarno popotnikom.

Vodnika mi rečeta, da po navadi se tukaj je, pije in počiva; ali meni ni bilo mar za vse to; slabega sem se čutil v prsih, do kolen moker, od treh zjutraj do

enajstih zmirom v snegu, sem komaj čakal, da smo od-
rinili. Hitro smo šli doli in prišli ob 1. uri popoldne
nazaj v »Laiterhütte«, kjer sem kmalu ulegel se na
mrvo k počitku. Ob štirih smo vstali in šli po isti poti
nazaj in srečno prišli ob 7 uri zvečer v »Sveto kri«
k Šoberju nazaj. Tú najdem gosp. profesorja Skubica
iz Ljubljane in še druge prijatelje v hiši. Dobra juhica
me okrepča in ko plačam vodniku Pichlerju 10 gld.,
Seplnu pa 8 gld. (tarifa je po 8 gld.), se podam koj
k sila potrebnemu počitku. In sreda je bila pri koncu.

Zarad velike trudnosti nisem mogel veliko spati;
vstanem tedaj v četrtek zjutraj ob šestih in poravnavi
račun pri Šoberju — mož je pošten in ne drag — se
ob 7. uri že odpeljem nazaj proti »Winklern«, kjer sem
v gostilnici pl. gospe Aichenegove obedoval, od tod z
dvema nosačema šel čez »Iselsberg« in prišel ob treh
popoldne v mesto Lienz v Bistriški dolini (Pusterthal).
Ko ogledam snažno mestece, pride ob šestih vlak iz
»Franzensfeste«, s katerim sem se odpeljal v »Oberdrau-
burg« in tukaj prenočil.

France Kadilnik.

Na Dobrač.*)

V petek zjutraj ob 7. uri se odpeljem s pošto čez Ziljski hrih (Gailberg), 5961 črevljev visok, in ob poldesetih se pripeljem v Keče v zgornji Ziljski dolini. Tu ogledam staro farno cerkev iz 15. stoletja.

Pol ure proti hribu Polniku, 8358 črevljev visokemu, ki meji Laško in Koroško, leži Mauthen v dolini Leski (Lessiachthal). Pravijo, da se še zdaj vidijo znamenja, ko je peljala čez te hribe rimska cesta, katero je Julij Cezar dal napraviti. Lepa in rodovitna je dolina. Ob dveh sem bil v Sv. Mohoru (Hermagor). Ko sem ogledal trg s precej visokimi hišami, ki stojé večidel ob cesti, drdram na kolih naprej, dokler ne pridem v vas »Nötsch« na desni strani pod Dobračem, kjer sem prenočil in od koder sem drugo jutro (soboto) z najetim vodnikom lezel na očeta Dobrača, 6014 črevljev visocega.

Lep razgled se razprostira po celi Ziljski dolini (Gailthal) z velikim ohribjem laške meje, drugo ohribje pa meji Belansko dolino, Veliki Zvonik pa, žalibog — je zakrivala megla, tem bolje pa so se blizo videli hribi: Svete Višarje, Mangart, Triglav, tu pa Oževansko (Ossiacher), Vrbsko (Werther) in Blaško (Faaker) jezero. 1348. leta 25. januarija se je zvrnilo po potresu

* To je končni dodatek k popisu Velikega Kleka. Op. ur.

pol hriba na desno in zasulo 16 vasi, reko Zilo pa zaprlo; voda brez odteka je stopila po celi dolini nazaj in doline zalila tako, da so ljudje bežali v hribe. Več časa šele potem si je reka spet predrila današnjo pot. Zato je stiskala grozna revščina mnogo let to pokrajino. Ko sem tudi tukaj načekal na skalo imé svoje z oljnato barvo, šel sem na desni strani po strmih skalah nazaj in prišel ob eni popoldne v gostilno nazaj. Vodniku mojemu je imé Janez Smolej. Kmete in druge delavce sem slišal tú slovensko govoriti, sicer je pa povsod germanizem zatrl domači slovenski jezik! Sadú družih etnografičnih študij nisem prinesel seboj. Ob pol dveh me spremlja Matija Smolej čez travnike do Hohenthurma; tu sem dobil voznika in ob štirih sem bil v Trbižu, od tod pa po železnici ob 8³/₄ na Blejskem jezeru.

V nedeljo sem celi dan počival na jezeru, zvečer ob pol 11. uri pa srečno došel v Ljubljano.

* * *

To, dragi čitatelji, je bilo moje potovanje na Veliki Zvonik (in Dobrač). Popisal sem potovanje, da je kaži pot drugim. Sklepam pa ta potopis s tem-le priporočilom: Kdor ima korajže veliko, naj gré za menoj na Zvonik; obljubim mu, da se ne bode kesal. Diplom o pravega Sokola daje «Veliki Zvonik». Jaz pa sem vesel, da sem srečno prišel zopet v ravnino. Na zdravje!

France Kadilnik.

Na Triglav!

V Ljubljani, meseca avgusta 1873.

Toda glej! — z močmi osode
Ni zaveze, ni pogodbe!

Družbica čveterih prijateljev (gospodje Josip Križaj*, Josip Hanuš, Hinko Žarek**) in pisalec teh vrstic) je v soboto popoldne 9. avgusta se podala po Rudolfovi železnici na pot, da bi obiskala slovenskega velikana. Ob 6¹/₂ uri bili smo že v Mojstrani v gostilni „Šmercevi“. Voditelja Janez Klančnik (Šimenc) in France, Šmercev sin, bila sta že pripravljena. V gostilnici smo dobili gospoda prof. Kandernala, ki kmalu obljubi z nami iti. Namen, nemudoma odriniti v hrib in v zadnji novi koči prenočiti, nam pa Šmerek odsvetuje, rekši, da ima kočja streho podrto in znotri nima nič priprave; ako pri meni večerjate in proti 9. uri odrinete pa se po poti večkrat spočijete, lahko ste že ob 5. uri na vrhuncu. Nasvet se enoglasno sprejme.

*) Josip Križaj, Kadilnikov prijatelj, mestni komisar v Ljubljani, umrl 1903.

***) H. Žarek, sin prvega trgovskega šefa Kadilnikovega iz Krškega. Op. ured.

Usedemo se tedaj za mizo na prosto; Šmerek nam prinese bokal dolenjca; kmetje, od daleč poslušavši veselo naše gibanje, se približajo prijazno in reko: „Vi ste naši, dovolite nam, da smemo z vami na goro“. — „Dobro, če nas je več, tem bolje je“ — je bil naš odgovor, in dva gospodarja in dobra lovca, namreč: Jernej Janšar, Šimen Pintar po domače Cekin, Luka Oblak in Žiga Lautirar postali so naši tovariši.

Ko smo nagnili kozarce — takrat človek nehoté v nebo pogleda — opazili smo klavrni, da je glave velikih gorá jelo mraziti, kajti nataknili so si kapice. Poprašujočim, kaj to pomeni, odgovarjajo kmetje z glavo majaje, da pomenijo take kapice sicer dež, ali letos je že pozabilo deževati; velikrat se je že bolj na dež pripravljalo, pa ga vender Bog ni dal. Po večerji nam prinese Šmerek dolgih kovanih palic za hribolazce na izbiro. Vsak si vzame eno; kruha, mesa, sira in vina pa denemo v bisago. Pevajoči „gledam na Triglava“ odrine nas 11 korenjakov iz Mojstrane ob pol devetih pri polni svitli luni v hrib. Medpotoma nas iz vsake bajte radovedni ljudje pozdravljajo ter kličejo „srečno!“

Dolgo časa se gre na dolenji Krmi po travnikih in pašnikih; čedalje prihaja dolina ožja in pot slabeja, hribi pa se vzdigujejo bolj kvišku, na levo »Debela peč«, na desno »Erjovina«. Ob 11. uri dospemo do zadnje kočé v »zgornji Krmi«. Dva kmeta iz Sasp sta lastnika njena. Voditelja skličeta pastirja (dva fanta sta bila, eden 13, drugi 15 let star), ki nam napravita ogenj na ognjišču; ali ker same jarce paseta, bilo ni ne mleka ne kaj družega; morali smo prigrizniti s seboj prinešeno in oditi kmalu naprej.

Kmalu pridemo do velikega snega. Malo pod sedlom potegne huda sapa in Lautirarjev klobuk sfrči po snegu doli, da ga ni bilo več. Mož si je moral zavezati v ruto glavo in brez klobuka koračiti na vrh Triglava in nazaj do koč. Fanta sta ga v znožji snega podnevi našla in ga mu dala nazaj grede.

Ob 1. uri čez polnoči bili smo na sedlu, to je ondi, kjer se srečajo popotniki iz Krme in iz Bohinja; — jako mrzla in huda sapa je vlekla. Poiščemo si zavetja v globoki jami ter pevajoči počivamo; za malo časa se vzdignemo spet in koračimo na „Konjsko planino“ in ob dveh smo dospeli k novi koči.*) Mali Triglav je bil čist: ali okoli velikega so se vedno kopičile megle. Lepega razgleda po takem ni bilo pričakovati; ali „korajža velja“, sklenili smo: naprej!

Po počitku ene ure se podamo na pot; pregazimo dokaj se snegom napolnjenih jam, in gredé kvišku proti Vratam zapazimo izhajati solnce. Krasen pogled! In zdajci smo prišli na Vrata.

Huda sapa je tu vlekla: plaid nam je vrlo dobro stregel. Jeli smo plezati na mali Triglav in dospeli ravno ob 4. uri zjutraj do „velike stene“, ki je navadno počivališče, predno se gre na ozko sedlo. Razgleda je bilo zdaj kaj malo, samo v Bohinjsko dolino smo videli, njeno ohribje pa je bilo megleno; na našo stran Bleško

*) To je koč, za katero je zbiral po trditvi Kadilnikovi denar neki tamošnji kaplan, ter je tudi Kadilnik daroval zanjo znatno svoto. Ta od domačinov zgrajena, jako primitivna stavba se je kmalu razrušila; na njeno mesto je sezidalo leta 1877. nemško planinsko društvo Marije Terezije koč, ki je najstarejša v Triglavskem pogorju.

jezero in dolino proti Šmarni gori, Grintovce pa so nam že spet zakrivale megle. Na steni se še sedaj dobro bere napis:

Slava kranjskemu Triglavu!

France Globočnik

France Kadilnik

4^{8/66}.

4^{8/66}.

Tu smo čakali svojih bolj počasnih tovarišev ter se pomenkovali, ali gremo na čelo Triglava ali ne. Zdajci pridrvi črni oblak na vrh Triglava in koj malo zagrmí. Voditelj pravi, to bo slabo. Komaj pa izgovori to, zabliska se, kar se more! Vsi plašni se podamo v beg. Ali v istem trenutku zatuli veter; dež se ulije s točo, in tako začno razsajati elementi, da smo mislili da se bliža sodni dan. Kar tulilo je neprenehoma in večkrat je bil vihar tako silen, da smo se morali uleči na tla in držati za skale, da nas nevihta ni pometala v brezdno. Po skalnatih žlebih je voda kakor v potocih tekla, tako, da ko sem plezal znak doli, mi je voda večkrat v zatilnik za obleko tekla, pri čevljih pa ven, kakor da bi bila pod obleko cev napeljana. Enega naših tovarišev je nepopisljiva nevihta tako zbegala in omamila, da si ni več upal nog prestavljati in sta mu oba vodnika morala pomagati. Srečno vendar smo prišli vsi do kočé nazaj.

Nevihta je ponehala, deževalo pa je še zmirom malo. Ob 7. uri odrinemo naprej.

Po „Konjski planini“ se je razvedrilo. Nabiraje si očino zeljše (Edelweiss) in drugih cvetlic gremo čez sedlo in ob 9. uri pridemo do kočé v „zgornji Krmi“. Fanta sta na ognjišču že ogenj imela, in kar brž začnemo nad njim sušiti svojo mokro obleko.

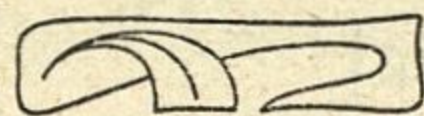
Zapustivši ga tedaj tam z vodnikom Francetom Skomovcem odrinemo drugi doli ob 10. uri. Malo časa smo hodili in jelo je spet grmeti in bliskati se. Toča z dežjem razsaja spet tako strašno, da se spravimo vedrit pod neko skalo; ali voda je jela scurkoma po skali teči, in ker ni varno bivati po hudem vremenu pod skalo, skočimo na stezo in hitimo naprej.

Do niti premočeni smo prišli popoldne ob pol tretji uri v Mojstrano k Šmercu. Mati so v peč priložili še ena polena in skrbeli za želodec, drugi pa so nam postregli z obleko, da smo svojo dali sušiti, ki se nam je do poldne ure za odhod že precej posušila.

Tako se nam je letos godilo potujočim na Triglav. Ker ima vsaka stvar v življenju našem dve strani: solnčnato in senčnato: zakaj neki bi krasni Triglav ne imel tudi senčnate strani.

Oba vodnika kakor tudi gostilno pri Šmercu vsem popotnikom priporočam zarad dobre in ne drage postrežbe, kakor tudi zaradi prijaznosti cele rodbine Šmerceve. Bog jo živi!

France Kadilnik.

Izlet na Učko.

(Monte Maggiore.)

Leta 1874.

Dné 25. aprila zvečer ob 6. uri so se odpeljali z brzovlakom štirje prijatelji gorá: profesor Tušek*), Sernec, Kristan in pisatelj teh vrstic do Matulije. Razloček voziti se s kanalčkom (železničarji imenujejo tako brzovlak) ali pa z navadnim vlakom na Reko, je pač kakor noč in dan. Posebno počasi vozi do prve štacije „Küllenberg“ (Kilovče), ker gre jako navzdol, potem gre malo hitreje do štacije „Trnovo“; od „Kilovč“ do tukaj in še malo naprej je kraj lep in rodoviten, ali naprej (Sapiane, Jordani do Matuglie), sam bori Kras; prevozili smo pet tunelov, za katere

*) Ivan Tušek (1835—1877), rojen v Selcih pri Loki, profesor naravoslovja v Ljubljani, kamor je došel iz Zagreba, slaven slovenski znanstvenik in sotrudnik „Novic“. Znamenit je njegov prevod Schödlerjeve „Knjige prirode“. V „Slov. Glasniku“ (1860) je tudi opisal potovanje okoli Triglava. Hodil je rad po planinah, kjer je nabiral rastline. Bil je sovrstnik slavnega Frana Erjavca, enega izmed najznamenitejših slovenskih potopiscev in turistov, ki je opisoval naravo s posebno nežnostjo in ljubeznijo, ki je lastna zlasti Maupassantu. Tudi profesor Fran Erjavec, ta verni slikar narave, je bil Kadilnikov dober znanec in prijatelj, ki že davno čaka, da se imenuje po njem kaka slovenska planinska stavba.

Opomba ured.

se je porabilo veliko veliko smodnika in je imela lopata dosti opravila.

Četrť na polnoči stopili smo z voza v Matuliji, prašaje poštarskega služabnika po stanovanji onega trgovca, do katerega smo imeli priporočno pismo. Izgovarja se, da je daleč, in kazaje nam neko pot, nam reče, naj gremo zmirom „dritto, pridete šubit, cesta velja“.

Res gremo „dritto“, ali kmalo so bile tri ceste. Katera je prava? Zagledamo kučo na strani, v prvem nadstropji luč, trkali smo in trkali, ali odprlo se ni, tedaj še „dritto“ naprej! Nek financar hiti za nami, gotovo smo se mu zdeli sumljivi; vprašamo ga, ali je ta cesta prava na Učko. „Bo že, ker pelje v Istrijo“, pravi, več pa nam ni vedel povedati, češ, da je sam še neznan tukaj. Potem zažvižga na piščalko, in ko se vsi nanj ozremo, nam pové, da smo na „konfini“ in da so njegovi pajdaši skriti v grmovji; ali so bili ali ne, tega nismo izvedeli. Pokazal se nobeden ni. Pridemo do lokande (krčme) in trkali smo. Po dolgem nadlegovanji se okno odpre, ženski glas pravi: „Tu ni nič“, pa še nekaj nerazumljivega žlobodra. Med tem časom, ko smo stali pred lokando, gre memo pevajoča druhal Čičev. Ko smo hoteli oditi naprej, se oglasi tisti ženski glas rekoč: „Gospodi, idite nazaj, bomo že dali vina; al mi imamo vino samo za dan.“ „To je nam vse eno, ali ga imate za dan ali za noč, samo, da ga dobimo.“

Hišni gospodar Rafael Kundíči Mihotiči prinese bokal hrvaškega vina in pa kruha na mizo. Najprvo ga vprašamo: „Kaj pomeni vino za dan?“ Odgovori nam: „pri nas točimo samo po dnevi, ponoči je

nevarno, pridejo radi grdi ljudje v kučo, pijejo in nič ne plačajo ali pa še kaj s seboj vzamejo.“

Ob eni uri smo odrinili naprej; na levi strani na lepem in visokem hribčku Veprinacu stoji cerkvice sv. Marka, sem nosijo večidel Primorski svilorejci črvičkovo seme v dar, da bi jim ohranil Bog sviloprejke zdrave. Cesta ob hribu je lepo izpeljana zmiromi vkreber. Do vrha je hodá tri ure; zmirom je lep razgled na morje in velikansko osvetljeno Reko in luči primorskih svetilnikov. Slavčkov neštevilni broj nas je kratkočasil vso pot.

Ob pol petih smo prišli do vasi Vélike Učke, ki šteje 18 hiš. Prva kuča je lokanda, na voglu njenem je pošev nabita bukova veja poldrugi seženj dolga. Približa se Čič sosed s prazno pipo v ustih ter prosi duhana (tobaka), gosp. prof. Tušek mu dá smodko. V trenutku spusti lulo za srajco. Poprašamo ga, ali ima oštir vina. „O, ima vina čuda!“ „Pa kruha?“ „Isto tako! Čuda!“ Oštir nam prinese na prosto bokal hrvata; mi razložimo tudi svojo slanino in kruh ter zajutrkam. Čič tako požrešno gleda na vsak požirek, da tudi njemu kaj damo.

Oštir Baričevič napravi se za voditelja in nosilca tega, kar bomo še vzeli seboj. Med tem nam pravi stari sosed marsikaj, na priliko, da imajo mnogo šume, mnogo njiv, mnogo ovác (jaz sam imam 18 komadov) in trideset živih vodá. Ali božčeki imajo vsega malo, samo kamenja imajo pa prav zares čuda-čuda, pa s tem malim so zadovoljni. Na vsejani njivici se je paslo mnogo golobov; na vprašanje: „Ali nimate pušek?“ odgovori nam: „Ha nimamo, naj živijo tudi golobje.“

Ob pol sedmih odrinemo na goro po kolovozni poti; med potoma je nabral prof. Tušek polno torbico rastlinstva samo takega, ki se nahaja tudi po naših hribih. Iz kolovozne poti se gre na stezo in po tej do sedla. Tukaj naprej precej napeto brez stezá dospeli smo ob 8. uri na vrh 4444 čevljev visoke Učke, katero imenujejo kmetje tudi Monte majór.

Najvišji vrhunec na jugu, kjer smo bili, je gol, na severozapadni strani nižji in obraščen z grmovjem. Za njimi se vrsté gore Planik (4008'), Sija (3918'), Orljak (3486'), Žabnik (3239'); na vzhodni strani je Snežnik (5530'), ki pa je bil s snegom pokrit.

Daljni hribje se niso videli zaradi dima v višavi, a tudi po Dalmaciji se zaradi tega ni daleč videlo, a lep razgled je z višave, doli ob primorji na vasi in mesta od Lovrane, Opatije, Volovske do Reke in še naprej, na morji otok Čres, Krk, Mali Lušin itd.

Na zapadno stran razširja se skalnata Istrija. Veči del na holmcih so mesta in vasi, na pr. Pičan, Gradišče, Labin, Matavun, Buzet, Buje itd.

Koj pod goro Učko je vas Mala Učka s 27 hišami, tu tkejo znani rujavi čiški „loden“; malo spodaj je Čepiško jezero, od katerega naprej po hribih so večidel posamezno naseljeni Čiribirci, sedaj že po čiško odgojeni, a vendar govorijo med seboj še zmirom neki romanski jezik. V predmorski Istriji prebiva največ Čičev; za njimi so Čiribirci, potem Brkini, na krasu Pivčani in zadnji Meniševci*), kakor jih ljudstvo imenuje.

Ob devetih se podamo nazaj in pod hribom nas zapusti voditelj. Solnce je jelo jako pripekati, nebo

*) Meniševci so prebivalci vasi nad Cerknico (Begnje, Bezuljak i. dr.) okoli menešijskih senožeti. Op. ured.

se oblačiti, grom se zasliši, dež se ulije; kaj nam storiti na cesti, na kateri tri ure hoda ni nobene hiše. Druzega ne, kakor koračiti naprej. Čez uro, ko smo že dosti premočeni, je dež prejenjal in solnce zasijalo; prišli smo opoldne na Veprinac v lokando Antona Hlanuta; zahtevamo bokal dobrega vina. Odgovarja se nam od konca le po laško, da imajo dobro vino, črno in belo, a belo posebno dobro in drago iz samega čistega grozdja. Po takem morajo tam poznati vino iz sadja in morebiti tudi še iz družih mešarij.

Uro časa se tu mudimo, med tem se od zunaj precej posušimo, znotraj pa dobro namočimo. Potem gremo naravnost po slabi skalovni stezi na Opatijo**) pri morji. Opatija je sicer majhen, a jako prijazen kraj, kamor zahajajo Rečani popoldne, gostilnica števil. 100, v katero smo tudi mi malo pokukali, je prav dobra, pri morji „vila Scarpa“; sploh pa so skoro sami vrti s trtami, smokvami, olivami, ograjenimi z grmovjem samega lavorja.

V Volovsko, lepo majhno mestece, prišli smo ob štirih popoldne in na pošti dobili voz; med tem časom pa smo šli v kavarno na „črnega“, ki velja 8 krajc., odpeljali se do Preluke, najsevernejši zaliv Kvarnerskega morja, kjer so lani ujeli morskega volka; zdaj so imeli ravno tudi mreže razprežene za lov na tonine. Na vsakem koncu mrež je gotovo 20 sežnjev dolga v morje viseča lestva, na vsaki lestvi človek sedeč na straži, in kedar je videti dosti rib, dá znamenje, da se mreže skup zdrgnejo.

**) Kako zanimiv opis tedanje Opatije! Tedaj ni bilo še nobene vile, nobenega letovišča. Bila je to čisto navadna skromna vas.

Malo naprej odtod se pri cesti bolj pogostoma nahajajo hiše do predmestja Reke, kamor smo se pripeljali proti šestim zvečer in ostali v gostilnici „ala stella d' oro“.

Reka je lepo dolgo bolj ozko, na hrib naslonjeno mesto ob morji; na koncu proti Dalmaciji se izliva voda Reka, velika kakor Sava, v morje. Pivška in hrvaška železnica ste jej podelili veliko večjo važnost. Napisi vrh štacun, večidel imena slovenska in nemška, so vsi laški. Na ulicah govori prosto ljudstvo hrvaško in slovensko, gospôda laško, uradniki pa krožijo tudi nemški. Nad mestom na skalah stoji frančiškanski samostan Trsat.

Ladij je bilo kakih 50 do 80 v luki, samo 3 večje, druge vse manjše.

Živi se dobro, ali bolj drago kakor v Ljubljani.

Proti večeru smo šli na „molo“, kjer se izprehaja gospôda, najeli čoln in se vozili po morju: na neki barki se je lepo slovensko prepevalo, kar nas je jako veselilo. Kmalu pa se podamo v gostilnico nazaj k večerji in počitku.

Ponedeljek zjutraj se podamo ob polpetih na kolodvor, ali kaj vidimo? Nekaj, kar noben človek v tem kraju ne razume, namreč magjarski napis nad kolodvorom. To je pač žalostno; na Pivki „Küllenberg“ in v Reki magjarski napis.

Ob petih zjutraj se odpeljemo; kondukerji so prijazni in postrežljivi, in tako se pripeljemo ob osmih in 20 minut v Šentpeter. Tu smo morali čakati dve uri na tržaški vlak in 26. aprila ob eni popoldne smo zopet v Ljubljani.

France Kadilnik.

Pa le zopet na Triglavu!

Leta 1876. (?)

V soboto, 28. avgusta dopoldne, smo se odpeljali iz Ljubljane na Triglav: gospod Krajec, mladi Skale*) in pa pisatelj teh vrstic. Ob poldveh popoldne bili smo že v gostilni pri Šmercu v Mojstrani. Kmalo se pripelje še pet družih gospodov iz Save in Javornika v istem namenu.

Ob 4. uri smo odrinili vsi skupaj iz Mójstrane in smo prišli ob pol 9. uri zvečer, oni pa eno uro pozneje v zadnjo kočo na zgornji Krmi.

Ko vstanemo v nedeljo zjutraj ob poltreh, bilo je prvo, da pogledamo nebó, kaj nam za danes obeta. Zapazivši nebó čisto kot ribje oko, polno migljajočih zvezdic, obrnem se ves vesel proti ovčarju ter mu rečem, da je toliko lučic na čistem nebu menda dobro znamenje lepega vremena; ali starček pomaje z glavo ter pravi: „gospod, preveč jih je, dež bo.“

Ob treh smo jeli koračiti kviško, ali kmalu žalostno zapazimo, da se meglice začenjajo nastavljati po nižjih hribih. Nekako sicer omamljeni po tej prikazni, koračimo

*) Janez Krajec, tiskar v Novem mestu, je tudi popisal v tistih letih Triglav. — Pavel Skale, klavnični oskrbnik in veterinar v Ljubljani. Op. ured.

vendar pogumno naprej, in ob 5. uri smo dospeli do zadnje podrte kočice pod Triglavom. Mali in Veliki Triglav sta bila čista. Hajd prvo na Malega. In ura je bila ravno šest, ko smo ga imeli pod seboj. Trebalo nam je zdaj počitka.

Sicer je tudi z Malega že velikansk razgled; čeravno nam je zakrivala megla celo južno in zahodno stran, videli pa smo vendar Bohinjsko jezero, Šmarno goro, Ljubljanski grad, Kamniške gore in bližnjo Koroško. Na komando „hajd naprej na Velicega!“ se ustavljata dva od onih pet gospodov tako, da ju na noben način nismo mogli pregovoriti z nami naprej plezati; „na Malem vas počakamo“, bil je njih odločen odgovor. Nas drugih šest z voditeljem doseglo je srečno vrhunec velikana ob 7. uri.

Mrzel veter je pihal, le 6 stopinj R gorkote je bilo; plaidi so nam kaj dobro stregli. Počivaje tu, smo brali imena v steklenici ter jim pridjali tudi svoje in se napisali na pečine. Čakamo in čakamo poldrugo uro, da bi sitna megla izginila, ali kaj se zgodi? Na hip pridrvi tako gosta megla in nas objame tako, da na pet korakov drug družega še videli nismo. To nam je bil miglej, hitro pobrati kopita. In nemudoma se poslovimo od Velikana. „Bog daj srečo Ercegovincem!“ *) zavpijemo doli proti jugoslavenski zemlji, in se spustimo nazaj; jaz jo vdarim prvi kot kažipot, za menoj Skale, Krajec in neki ptujec; dva druga pa je moral naš voditelj spremljevati čez strgane robove skalovja, ker sta bila zeló obupana.

*) Iz tega je sklepati, da izvira to pismo iz l. 1875. ali 1876, ko so se začele homatije na Balkanu. Op. ured.

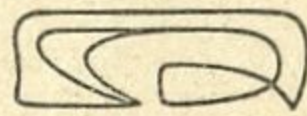
Srečno smo prišli vsi na Mali Triglav; tū se nam pridružita tudi ona dva zaostala. Srečno pridemo tudi doli z Malega in opoldne bili smo spet pri koči na zgornji Krmi. Od todi smo se ob 2. uri podali, in ob 6. uri zvečer sedeli smo zopet v krčmi pri Šmercu v Mójstrani.

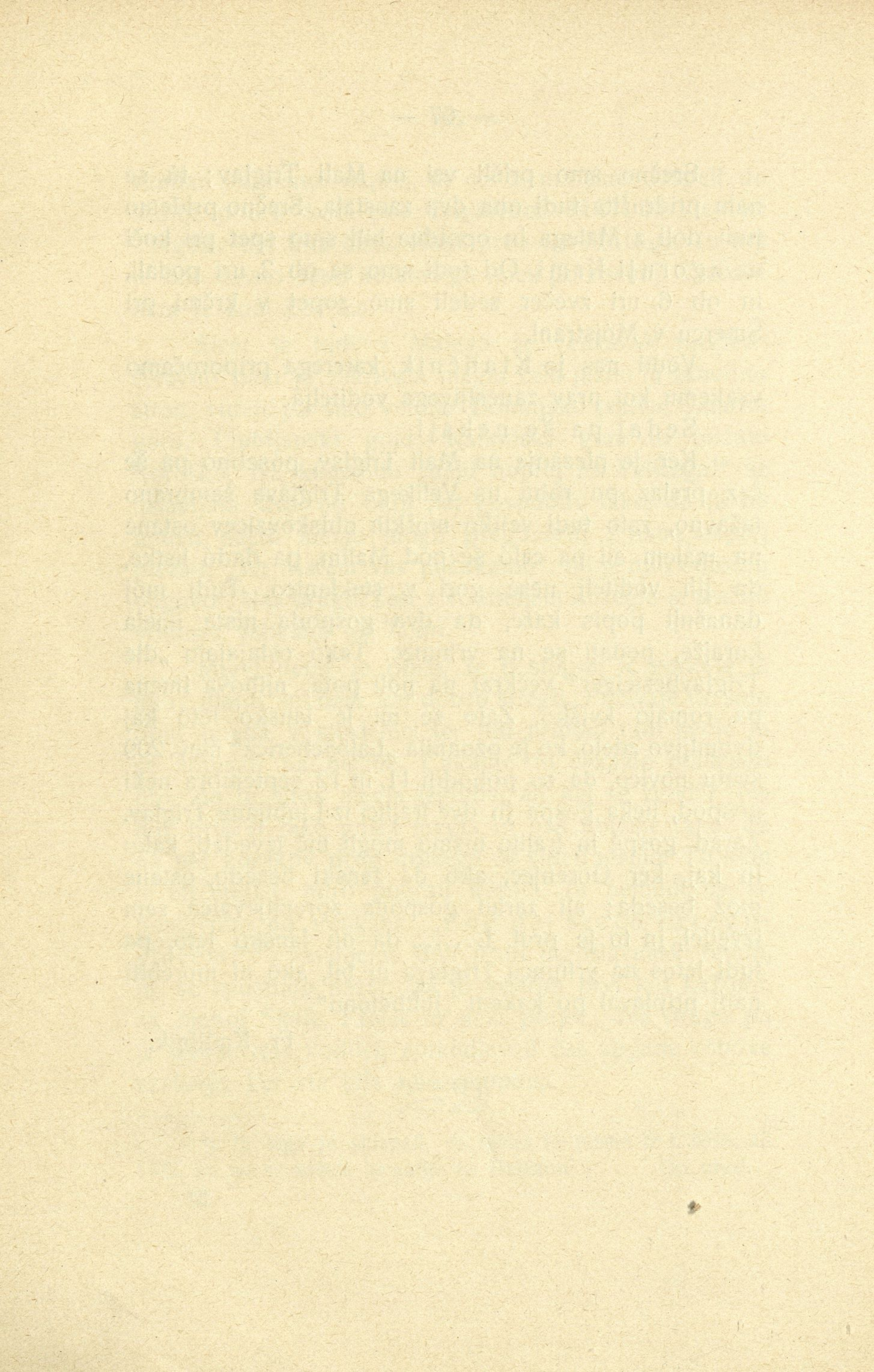
Vodil nas je Klančnik, katerega priporočamo vsakemu kot prav zanesljivega voditelja.

Sedaj pa še nekaj!

Ker je plezanje na Mali Triglav, posebno pa še čez prelaz po robu na Velikega Triglava šembrano težavno, zato tudi veliko moških obiskovalcev ostane na malem ali pa celó še pod Malim, pa dadó listke, da jih voditelj nese gori v steklenico. Tudi moj današnji popis kaže, da dva gospoda nista imela korajže, podati se na vrhunec. Tako ostajajajo „die Triglavbesteiger“ večkrat na poli pota, njihova imena pa romajo kviško. Zato se mi je lansko leto kaj dvomljivo zdelo, ko je oznanila „Laibacherica“ štev. 209 svetu novico, da so pohodili 11. in 12. septembra neki gospod, neka gospa in dve frajlici iz Ljubljane Triglav. Zarad gospé in frajlic nismo mogli nič izvedeti, kako in kaj, ker Gorenjec, ako dá ženski besedo, ostane mož beseda; ali zarad gospoda spremljevalca sem izvedel, in to je prof. L....., da on lansko leto, pa tudi letos na vrhuncu Triglava ni bil, ako ni morebiti nanj priplaval po kakem „luftbalonu“.

Fr. Kadilnik.

Na Golico!

Potopisne črtice iz Karavank.

Spisal dr. Jos. G. Oblak.

Ma Police!

Petitione critica in hanc

etiam de hoc

MA

Na Golico!

Ni je gore na Slovenskem, ki bi bila v zadnjem desetletju toliko obiskovana, dejal bi, postala tako popularna med našim turistovskim svetom, — kakor je Golica, ta lepi zeleni vrh v gorenjem delu naših slikovitih, ostro v obzorje zarisanih Karavank.

Ako se ozreš s ktere koli razgledne točke v ljubljanski okolici proti gorenjski strani, proti mogočnemu gospodarju Karavank, staremu Stolu, opaziš zahodno od njega globoko zarezo, — to je useda proti sedlu Kočna. Takoj na drugi strani te zareze pa se polagoma vzdiguje raztegnjena zelena planina precej karakteristične oblike z lahno usedo v sredi, tako da je videti dva položna raztegnjena vrhova brez vidne razlike v višini, dasi je višji oni drugi, pomaknjen tja proti skaloviti Kepi (Mittagskogel), ki kot zadnja mogočna straža koroško-kranjska kipi v nebo v najgornjem delu Savske doline. To je Golica, zelena sosedica sivega Stola. Dočim pokriva še v pozni pomladi teme poglavarja Karavank sneg, odseva že svetlo zelenje z Goličinega hrbta daleč naokrog. Na njeni najvišji točki pa stoji dalekovidna najnovejša stavba neumorno delujočega slovenskega planinskega društva — kočča, imenovana na čast starosti slovenskih planincev Francetu Kadilniku. Že z vrha Sv. Jošta ali tudi Lubnika nad Škofjo Loko opaziš jo lahko s prostim očesom.

Nasproti Golici, Stolu in Kepi pa se vzdiguje v kotu, ki ga tvorita Sava Dolinka in Sava Bohinjka »hči kraljeva«, ono mogočno vrhovje z ledenimi oklepi, po katerih se radostno ozira oko in hrepeni srce vsakega prijatelja slovenske zemlje; saj sredi teh mogočnih orjakov kraljuje »snežnikov kranjskih sivi poglavar« v vsem svojem blesku, veličastno-ponosno zroč na svoje podložne vazale in v globoke, deloma v zelenje odete doline, ki se vlečejo daleč v osrčje Triglavskega pogorja. V tej okolici se vzdiguje v oni slikoviti vrsti karavanskih vrhov, od katerih je vsak zase krepka individualnost, nekako ponižno v nebo v zelenje odeta planina, prelepa Golica.

Menda ga ni turista, ki ne bi polezel vsako pomlad in poletje vsaj enkrat na te vedre trate, čez katere razgrne vsako leto Flora svoj najbujnejši plašč, si natrgal šopek narcis in murk ter ga ponesel doli v dimasti kraj tovarn in cvetoče industrije, ležeč v ozki Savski dolini — v prijazne Jesenice.

Skoro potem ko se zoži dolina Save Dolinke, ležita dva kraja tvornic kranjske industrijske družbe blizu drug poleg drugega, katerih hiše se približujejo vedno bolj, tako da nastane skoro eno samo lepo cvetoče industrijsko mesto; in ne daleč od teh dveh krajev doli blizu od vhoda v gorenjo Savsko dolino se kadijo zopet dimniki tvornic na Javorniku.

Javornik, Sava, Jesenice — kako mirno življenje se je živelo svoj čas tu! A zdaj so postale važne postojanke političnega, narodnostnega boja. Dal Bog, da bi izšli zmagonosno iz njega, ter se dala veljava domačemu življu!

Ako se pripelješ z železnico v Jesenice, pustivši za seboj od krasnega venca gorá obdano radovljiško ravan, v to ozko dolino, zastraženo od obeh strani od temno obraslega sredogorja, izginejo ti izpred oči drug za drugim vrhovi Karavank in Julijskih alp, ki se skrivajo za Možakljo in Repikovcem na eni, oziroma za Mirco i. dr. na drugi strani. Nekam tesna ti postane vsa okolica. Kar ne zdrži te v tem kraju delavskih domov, v tem nemirnem ozračju, nasičenem od dima in prahu. Ven moraš iz tega tesnega dola, z neodoljivo silo te žene potreba, da se povzpneš na en ali drugi rob nad dolino. Čez Možakljo dospeš zopet v dolino, ki se poteguje vsporedno s Savsko proti gornji Radovini ter podaljšuje pravokotno v Krmo, segajočo prav v osrčje Triglavovo. Romantična je ta dolina, toda Jesenice niso postojanka za njo in triglavske turiste. Odtu vabijo pota le severno v vrhove Karavank ob gozdnati Mirci proti Planini, Golici, Rovščici, Babi i. dr.

Krasna cesta, ki jo je izvršil posestnik rudnikov in tvornic na Savi Viktor Ruard, vodi v znano gorsko vas Planino, pomaknjeno k nogam v zelenje odete Golice. Visoko nad bregom Jeseniškega potoka, ki žene v grapi nekaj žag, izpeljana je ta cesta mimo znanega kameno-loma. Skoro nas privede na rob, kjer se svet zravnja, in se ti hodečemu mimo malega sela Prihodi odpre najpreje mičen pogled na gorsko vas Plavški Rovt in zeleno kupolo Rovščice, pravzaprav Hruški vrh; po kratkem ovinku pa se pokaže položno pobočje prijazne Golice, — istega značaja kakor njena nekoliko nižja bližnja soseda Hruški vrh in Klek. Iznad Možaklje in gorovja onstran Savske doline se začno kazati gorostasne postave Julijskih alp, in ko smo v dobri uri v

planinski vasi Planini, ki leži 950 *m* nad morjem, nas pozdravlja iz ozadja častitljiva glava otca Triglava v vsem svojem veličanstvu. Na desno v bregu se zasmije k nam lična vila dr. Gregoriča, oziraje se doli na sveže trate in vas Planino, ki nam podaja s svojo ljubko okolico sliko prave planinske idile. Vse okoli nas je tako bujno zeleno in vabljivo, da bi ostali tu dneve in tedne in ne moremo si kaj, da ne bi stopili v slavnoznanu Kopišarjevo gostilno ter se pomudili nekoliko časa v tej planinski vasi, ki bi se po vsej pravici lahko imenovala tudi Razingerjeva vas; — tu se namreč piše baje vsaka druga oseba Razinger. Pravijo jim pa tudi Rovtarji.

Tu se družita Črni in Beli potok v Jeseniški potok. Prvi prihaja od železnih rudokopov izpod sedla Kočne, drugi pa izpod sedla Jeklja med Golico in sosednim vrhom Klekom. Ob obeh vodi pot v goro proti cilju, toda ob Belem potoku postane steza slaba, in le redki so turisti, ki bi tod lezli proti vrhu Golice.

Kdor pa hoče naravnost na Hruški vrh ali Klek, ta se loči od ceste na levo še pred vasjo Planino skoro potem, ko je po Ruardovi cesti došel na ravni svet pod Mirco, ter jo mahne čez Jeseniški potok na nasprotni breg. Pot na Hruški vrh je sicer prav mična in tudi zaznamenovana, toda tudi z vrha Golice je izpeljana lepa steza na Klek in Hruški vrh čez Jekelj zato mislim, da zlasti zdaj, ko stoji vrhu Golice Kadilnikova kočica z vsem komfortom, ne kaže hoditi tod gori. Pač pa je priporočati to pot za povratek, ako hočeš na vsak način na Jesenice nazaj, in ne naprej na Babo ali mimo nje na Dovje.

Iz Planine uberemo ono lepo vozno pot ob levem bregu Črnega potoka, ki se kmalu ujé v globoko grapo, v severni smeri proti sedlu Kočni; lepo izpeljana »Pod steno«, obdana od senčnatega drevja, privede v dobri četrt ure h »Karlovemu rovu«, ki je zdaj zapuščen. Kopali so tod rudo, sestavljeno iz žveplenatega svinca, železnega kalovca, cinkovega bleščenca in realgarja; rudo žgo v tamošnjih žgalnicah in jo prevažajo v Savske in Javorniške plavže.

Pri Karlovem rovu se ločita dve jako znani poti na Golico: eno je zaznamovalo nemško - avstrijsko planinsko društvo, drugo pa slovensko planinsko društvo že pred leti; zato se ena imenuje »nemška«, druga »slovenska« pot. To nazivanje se je udomačilo ne le med turisti nego tudi med domačini. Ker je to imenovanje prišlo že v navado in se nekako za vedno udomačilo, se hočemo držati tudi mi tega razlikovanja. Zanimivo — kaj ne?

Nemška pot krene pri Karlovem rovu na levo čez Črni potok strmo v breg in vodi naravnost na rob k raztegnjenim Goličinim pašnikom, kjer stoji kočica »Deutsch. u. Österr. Alpenverein«-a, — nekako v sredo Goličinega masiva, slovenska pa vodi še dalje zložno ob Črnem potoku tja do Reichenberga ter pripelje končno na skrajni vzhodni rob Goličinega grebena.

Nemška pot je strmeja; sicer je lepo izpeljana skozi gozd po stranskem, proti jugu se odcepljajočem ozkem gorskem hrbtu in čez mali gorski travnik sredi gozdov. Tudi krajša je. Vender je razlika v porabi časa malenkostna, — največ pol ure — in ne pride v poštev. Druga pot („slovenska“) proti Kočni je zložnejša in raznoličnejša, zato jo je priporočati zlasti za

hojo v goro. Poleg tega pa je prva pot ob dežju tako blatna, da je skoro nerabna. Sicer pa, — kakor ti drago!

Mi pustimo raje nemško pot na strani ter jo mahnemo po lepi vozni poti od Karlovega rova proti Kočni. Mimo dveh rovov dospemo v kratkem času do Reichenberga, to je do gorenjih Savskih jam z rudniškim poslopjem in žgalnico, kjer se lepa cesta neha.

Od tu krenemo na gozdno stezo in po njej dospemo na mali planinski pašnik s planšarsko kočo, na takozvano Molzišče; tu se ločita poti na Golico in na sedlo Kočno. Zavijemo na levo čez pašnik v gozd. Mika nas sicer, muditi se dlje časa v tej sveži okolici na Molzišču ter uživati razgled na bližnje vrhove in nazaj doli proti Planini, toda glejmo raje, da pridemo skoro v tiste lepe senčnate bukove gozde. Skozi nje nas privede pot na vzhodni Goličin greben, ki doseže v Suhi svoj višek (1650 *m*). Mahoma se ti odpre, dospevšemu na rob, prvi očarujoči pogled na najlepši del Koroške, prelepo Rožno dolino in del Vrbskega jezera, dočim te pozdravljajo s Kranjskega malodane vsi gorenjski gorski korenjaki, ki so pogledali izza zelenega predgorja. Že tu je razgled tako krasen, da bi najraje ostali tu in uživali. Toda naša pot gre višje. Jako vabljiva je pot kar po grebenu (čez Suho), s katerega bi ves čas zrl na naš lep Korotan; je sicer nekoliko steze po njem, ali te poti z ozirom na neravni greben, ki ima sicer složne usede, ni svetovati zlasti ob severnih vetrovih.

Zato si bo večina turistov izvolila stezo ob južnem pobočju ravno nad robom gozdov. Tu se začne še le pravo kraljestvo planinske flore, po katerem posebno

slovi Golica; saj je ona v Karavankah to, kar je v botaničnem oziru Črna prst v Julijskih alpah. Sicer ima prijatelj cvetlic dosti opravila in razvedrila že prav od početka pota na Golico okoli Planine, ali tu na pobočju je pravi planinski vrt, in ta vrt je obsežen; kajti Golica je jako raztegnjena. Celo južno pobočje je en sam velikansk planinski travnik: Junija meseca pa ti nudijo ti travniki izvanredno nežno in ljubko sliko: na milijone narcis ti vzcvete tedaj, in zdi se ti, kakor da je zapal po Golici sneg. Za belo narciso pa pride skoro ponižna, duhteča, črnokrila murka, in nič manj kakor radi narcis slavi se Golica od prijateljev cvetlic in narave sploh tudi radi murk. Ta krasna flora je pač že marsikoga zapeljala, da ni prišel ob določenem času na vrh ali pa tudi z vrha. Kar ločiti se ne moreš iz tega raja; pa bi moral biti tudi barbar, ako bi te nič ne zanimala ta raznobarvna množica in bi si ne nargal malega šopka.

Složno ob pobočju, skoro po ravnem nas pripelje steza do turistovske kočice, ki jo je postavilo in otvorilo nemško planinsko društvo leta 1892. To je »Golicahütte«, ki leži 1582 *m* nad morjem na malem izrastku nekako v sredi pobočja Goličinega, pol ure pod glavnim sedlom, do kterega je nadelana steza v serpentinah. Ravno ta zadnja pot je najtežavnejša, — ako sploh smemo govoriti o kakih težavah pri partiji na Golico.

Lepo sicer leži »Golicahütte« na onem skalnatem nosu, in lep je z nje pogled doli v dolino proti Planini Jesenicam ter na Triglavsko pogorje; toda do vrha Golice (1836 *m*) je od nje še okoli 250 *m* višine, in skoro eno uro hoda. Tam pa vabi z vedre višave prijazna Kadilnikova kočica! Morda se pojavijo proti novi

stavbi na Golici v gotovih krogih in glasilih zlobni napadi, posebno se bo očitalo, da je nova koča le konkurenčna koča proti nemški „Golica-Hütte“, — a tako očitaje je takoj zavrniti, kajti pravi prostor za Goliško kočo je le na vrhu Golice, dočim je niže nepotrebna; nemška koča leži prenizko in vlada med obema kočama približno isto razmerje kakor med Deschmanovo kočo pod Triglavom in Triglavsko kočo na Kredarici. Zato hajdi brzo na vrh!

Do vrha, ki je pomaknjen od nas proti zahodu, prideš od „Golicahütte“ tudi v diagonali ob pobočju, toda steze tod ni nadelane, ter je zato hoja težavnejša. Mi pa krenemo na serpentine, ki nas privedejo gori na glavno usedo. Dospevšim na sedlo se razgrne pod nami Koroška, na katero stran je Golica kakor vse sosedne Karavanke strmo, skoro navpično na nekterih krajih odsekana; ta koroška stran gore je ponekod interesantno razrita.

Od sedla vodi lepa in varna steza ves čas po robu do najvišje točke. Očarani od razgleda na obe strani skoro ne opazimo, kdaj se postavi pred nas lična stavba: Kadilnikova koča, ki kraljuje zdaj kot prva slovenska planinska koča na vrhuncu, — odprta in dobro došla vsem, ki so „dobre volje“. Zadovoljno in veselega srca raztegnemo po skoro štiriurni hoji iz Jesenic v koči svoje trudne ude in skoro se čutimo kakor doma...

Potem pa je prva stvar, da premotrimo toliko slavljeni razgled. Da, ta krasni razgled, ta velikanski okvir, ki oklepa toliko raznobojnih slik, na eni strani malodane celo Koroško z njenimi slavnimi jezeri, na drugi pa našo ljubljeno Kranjsko z vsemi raznolikimi

vrhovi, — od najdivjejših sten in grebenov naših gorskih orjakov doli do ljubkega gričevja vinorodne Dolenjske in temnega, gozdnatega predkraškega gorovja, izza kterega gledajo stari goli čuvaji Notranjske s sivih kraških pleš . . . Oko nam bega okoli na vse strani ter išče najbolj znanih, najmarkatnejših točk, da se orijentira. Ustavi se nam predvsem ob častiti glavi otca Triglava, ki se nam nikjer ne predočuje tako krasno v vsem svojem divjem veličanstvu, obdan od mogočnih svojih vazalov, kakor z Golice. Ves zamaknjen zrešvanj, in oko ti je kakor prikovano nanj in v te globoke doline, ki segajo v njegovo osrčje: Krmo, Kot in Vrata; — dobro in jasno jih razločujemo po njihovih sencah. In od Triglava na desno in levo cela ta falanga vrhov Julijskih alp — kdo bi jih našteval! Naši stari znanci so: Rjovina, Razor, Cmir, Mangart, oba Špika i. dr. Čez Pokluko in zelene planine okoli Bleda nam vzplava pogled na ono lepo, sicer ne posebno slikovito vrsto Julijskih alp, spajajočih se v malo značilen gorski greben. V njem opazimo našo ljubo znanko Črno prst sredi drugih bolj in manj znanih vršičev. V zelenem kotlu pred temno Jelovco pa se blesti liki smaragd, vkovan v krilo prirodino, — precejšnji del Bleškega jezera, ki poveščuje krasoto cele okolice ter ji daje prijetno raznoličnost. Od Radovljiške ravnine, v kateri vidimo posejana vsa ta znana nam gorenjska sela, zasleduje naše oko tek Save tja doli proti Kranju in Ljubljani ter se ustavi ob ljubih znancih Sv. Joštu, Šmarjetni gori in Šmarni gori; pozdravlja nam vse te neštete, tolikrat omenjene vrhove okoli Lubnika in Blegoša, in krasne Polhograške dolomite, — sliko, ki smo jo že toli in tolikrat zrlili z raznih vrhov, vendar

pa vedno lepa in zanimiva. Onkraj Ljubljane in slavnega „morosta“ gleda k nam temni Krim s svojimi gozdnatimi sosedi; izza njih pa kaže svojo belo, aristokratsko glavo kralj Notranjske — impozantni Snežnik. V Trnovskem lesu in Hrušici, ki se vzdigujeta v nejasni daljavi na kraškem svetu Notranjskem, pa komaj lahko izpoznate znamenitejše vrhove.

Prelep pa je pogled na to lepo vrsto straž koroško-kranjskih — slikovitih Karavank s tistimi značilnimi obrisi in čudovitimi liki, ki so lastni le njim, in tirolskim Dolomitom. Predvsem se poklonimo njihovemu gospodarju, našemu sosedu onstran sedla Kočne, mogočnemu Stolu, na katerem je, dejal bi, tekla zibel našega planinstva. Za njim doli proti jugovzhodu zreš v neredu postavljene kakor mogočne kulise vse one znane vrhove — Begunjšico, Zelenico, Košuto, Storžič, Grintavec, Kočno i. dr. Vsa ta sicer kakor v nepretrgani vrsti vidna armada je videti od tu presekana od nešteti used in dolin. Vse te gore pa kažejo svoja razrita in strma pobočja proti koroški strani, in vse se nam očitujejo v dokaj izpremenjenih podobah, — še vse bolj divje in fantastične, nego smo jih navajeni gledati z ravnine na kranjski strani.

Zahodno od nas onstran globoke zarezze, — Jekljevega sedla, nas pozdravljajo naši bližnji sosedi: zeleni Klek, (1754 *m*), položni Hruški vrh (1776 *m*) in karakteristična Baba, (1894 *m*), izza katere se kaže divji Greben (1974 *m*) in krasna podoba skalovite Kepe (Jepe, 2144 *m*). —

Zanimivejši in vabljivejši pa je za nas venderle pogled na koroško stran, in baš ta razgled je, po katerem je zaslovela širom sveta Golica. Težko pa je pravzaprav dati eni ali drugi strani prednost. Na kranjski

strani nam veže oko in srce krasota in veličastnost Triglavskega pogorja, ki se menda od nikoder tako lepo ne očituje kakor z Golice, Koroška nas pa osvaja in omamlja na drugi strani s svojimi bajnimi jezeri in s svojo divno Rožno dolino... V mogočnem pasu se vije pod nami rjava Drava, ki se druži pod Beljakom s svojo sestro Zilo. Tudi njenemu teku kakor svetlo zeleni Savi sledimo tja doli po bujni Rožni dolini, v kateri vidimo raztresena lepa slovenska sela — daleč daleč proti vzhodu, dokler se nam ne izgubi pogled v nejasni, dimasti daljavi, v kateri komaj, komaj opazimo konture koroško-štajerskega obmejnega gorovja okoli bisera Korotanskega, — lavantinske doline — na eni strani Sinjo planino (Sanalpe), na drugi Golovec (Koralpe), in južno od njega štajersko Pohorje. Pa pustimo rjavo Dravo in pestro njeno obrežje in se ozrimo na sever, kjer „molče nas zro orjaki v led zaviti“, tja, kjer nam zapirajo horizont gorostasne Ture! Ne bom našteval vseh posameznih vrhuncev, ki jih vidiš v tej mogočni verigi na meji koroško-solnograški, omenjam naj le Sonnblick, Hafnereck, Ankogel v vzhodni panogi, in v led vkovana vrhova: Veliki Klek ter Veliki Venediger proti zahodu. Ob jasnem vremenu pa nas pozdravljata čez vrhove Nizkih in Radstattskih Tur iz ozadja stari, veličastni Dachstein iz bajnega Salckamer-guta in zahodno od njega Veliki Pyrgas. — Izza Karnskih alp ob meji koroško-italijanski strmijo v nebo čudoviti liki slavni tirolskih Dolomitov, katerih pa seveda zastonj iščeš, kadar je megleno ozračje. —

Velikansk je okvir razgleda, ki se razgrinja pred teboj; preveč je za enkrat, in besede so preslabe, da bi mogle izraziti krasoto tega velikanskega prirodnega

prizora, ki ti ga ne more reproducirati noben umetnik. Koliko raznobojnih pokrajinskih slik, koliko markantnih točk v tem orjaškem gorskem vencu!

Vendar pa nam oko nehote zopet in zopet uhaja od vrhov doli v Rožno dolino, v okolico lepo vidnega Celovca, na bregove temno zelenega jezera, v podnožje očeta Dobrača, kjer se beli Beljak z vitkim stolpom starodavne cerkve, in v čigar bližini blesti v podnožju odrastkov krasne Kepe svetlozeleno jezero Blaško izvanredne miline in ljubkosti.

Dà, jezera so tisti oživljajoči nebeški kras prirode, ki bi bila brez njih kakor slika brez okvira, bitje brez očij . . .

Zato je umevno, da so središče našega opazovanja in motrenja na vrhu Golice ta krasna jezera, predvsem pa to dolgo, čudovito krasno Vrbsko jezero, po katerem iščemo ladje in parnike; in v istini jih lahko opaziš s prostim očesom. In kako ljubko se blesti v mali razdalji od velikanskega Vrbskega jezera severno od njega med zelenim gričevjem drugo jezerce kakor svetlo očesce!

Štiri jezera se nam smehljajo nasproti, ko stojimo na vrhu Golice. — Kolikorkrat jih zrem doli z zelene Golice, prihaja mi v spomin slavni Schafberg v Salckamergutu. Dà, in lahko trdim, — si licet parva componere magnis —: Kar je Schafberg s svojim krasnim planinskim hotelom sredi gorenje avstrijskih jezer za Salckamergut, to je Golica s svojo skromno, prijazno Kadilnikovo kočjo za nas . . . Celo isti pokrajinski značaj in milieu leži v obeh teh gorah, isto odsekano raztegnjeno pobočje proti severni strani, skoro ista višina in ista lahkota, s katero dospeš na oba ta zname-

nita vrhova! Pa tudi razgled na Dachstein s Schafberga sili me v to primeru z Golico, za katero je v tem pogledu isto — Triglav v njegovem veličastvu . . .

In ne po krivici se čuje nazivati Golico tudi »slovenski Rigi«. Vsi vemo, kaj je Rigi sredi švicarskih jezer; in ako nazivajo Schafberg v Salckammergutu tudi gorejeavstrijski Rigi, smemo, z ozirom na naše razmere nazivati Golico naš „slovenski Rigi“ . . .

Gotovo je, da je Golica ena najznamenitejših razglednih točk na Slovenskem. Glede na mali trud, ki ga zahteva izlet na njen primeroma nizki vrh, je Golica poleg notranjskega Snežnika in Triglava „najhvaležnejša“ gora, kar jih imamo, pa tudi edini vrh, ki ima podlago za velik planinski hotel . . . Koliko razlike je v porabi časa in napornosti ture med Golico in drugimi dosti višjimi vrhovi Karavank, toda kar se tiče razgleda, je ni nobene. Smelo trdim, da z nobenega karavanskega vrha ne pregledaš tako lepo koroške dežele kakor ravno z Golice.

* * *

Z vrha Golice so ti odprta in te vabijo pota na vse strani. Večina bo krenila zopet nazaj v Planino; toda vračati se po isti poti na isto stran je zoper načelo pravih turistov, ki želijo vedno izpremembe in novih prizorov. In tem je zlasti priporočati pot po grebenu na Jekljevo sedlo, ki loči Golico od Kleka in je zvezano tudi z nemško kočjo po lepi stezi ob južnem pobočju Goličinem. Mi pa se spustimo z vrha tik ob robu, s katerega se nam še vedno kakor z vrha Golice odpira prelep razgled na obe strani, doli na imenovano sedlo.

Pol urice — in na njem smo. Zdaj pa treba zopet lesti nekaj časa navzgor ob Klekovem pobočju. Steza ne gre do vrha, nego vodi ob južnem pobočju Klekovem na drugo gorsko sedlo, imenovano Rovščica (1595 *m*), napačno tudi Rožica, kakor se bere v zemljevidih. Ime namreč prihaja od rudnih rovov, ki se nahajajo v obližju. Nekteri nazivajo tudi sosedni vrh zahodno od Kleka „Rožico“, — pravilno pa se imenuje Hruški vrh (1776 *m*). — V masivu med Hruškim vrhom in Rovščico je prevrtan karavanski predor.

Kaj mikaven pogled se nam med potom odpre nazaj na Golico in obe koči, ki prijazno zreta v svet, ena s pobočja, druga pa z vrha. Kar nič ne kazita celotne slike — nasprotno, Golica celo pridobi po obeh kočah na mičnosti. Odtu šele pravzaprav vidimo precejšnjo razdaljo med obema kočama, in vemo ceniti izbornost lege Kadilnikove kočice. — V eni uri smo na sedlu Rovščice (1595 *m*). Tu se ločita dva pota: eden vodi ob južnem pobočju Hruškega vrha doli na Ravne ter te privede čez rovtarske pašnike v dobri poldrugi uri na Dovje, drugi pa krene s sedla na Hruški vrh in te pripelje z njega do pod lepega vrha Babe (1894 *m*), ki se prav impozantno postavi pred naše oči. Naša turistična žila nam ne dá, da ne bi od sedla Rovščice polezli na Hruški vrh. Zato pustimo prvi pot na strani, pa jo mahnimo v goro! Pol urice žrtvujemo, in zopet se nam otvori prelep razgled s Hruškega vrha, ki se kosa z onim z Golice. Novega ne vidimo z njega razen bližnje okolice nič; zlasti je lep pogled na mela Klekova in silno razrito njegovo pobočje proti koroški strani. Pogled na Triglav pa se nam zdi še lepši nego z Golice, zlasti pa na Vrata in na Aljažev dom konec Vrat.

Od Hruškega vrha je nadelana steza ob peščenem in razritem gorskem pobočju proti severnemu vrhu visoke Babe. Skoro smo zopet na razpotju pod vrhom Babinim. Krasen pogled se nam odpre na divji Greben (1874 *m*, Hühnerkogel) in zahodno od njega na sivo glavo Kepe (2144 *m*). Romantika, razlita v tem zanimivem najzahodnejšem predelu Karavank, nas vabi, da krenemo po interesantno izpeljani stezi čez Babo oziroma pod njenim vrhom na sedlo Mlinca, ki veže Greben in Babo; a kdor hoče o pravem času na vlak v Dovje, udari jo izpod Babe čez planinske pašnike in gozdove v grapo potoka Mlince, — v dobri uri si pa v Dovjem. Pot je zaznamenovana.

Pasijoniranega turista bo težko spraviti v Dovje, ako je došel že dopod Babinega vrha. Pot je postala zanj šele prav zdaj najbolj mikavna, ko opazi z dalje, kako traverzira interesantna steza južna mela Grebenova in se vije okoli ostrih njegovih robov. Nič ga ne zadrži, da ne bi ubral te še tri ure trajajoče poti na Kepo. Do sedla Mlince ni posebno daleč, a dolga je pot dalje mimo Grebena v velikem loku do Škrbine. Dasi je pot ves čas zaznamovana in nadelana, vendar je stopati na nekterih krajih oprezno, da ti ne izpodleti in ne treščiš v stranske grape. Na vrhu Kepe pa si odškodovan obilo za svoj trud. Pogled na Blaško jezero je vreden, da polezeš na skalovito Kepo, ki je eden najinteresantnejših vrhov v Karavankah.

Z vrha Kepe je zaznamenovana pot na koroško stran v Lače k Blaškemu jezeru (4 1/2 ure) in na Kranjsko čez planino Jepco v dolino Belce, skozi katero drži vozna pot na cesto v Savski dolini in naprej v Dovje; med potjo se lahko okrepčaš v „Berthahütte“, katero

je zgradila Beljaška sekcija „D. u. Ö. Alpenvereina“ okoli l. 1883. Z Dovja pa do vrha Kepe je štiri ure hoda.

* * *

Zveza od Golice pa do Kepe je že dolgo znana in od turistov priznana krasna visoko-gorska partija, a v zadnjem času je „Slovensko planinsko društvo“ z markacijo pota opozorilo in otvorilo tudi drugo prelepo zvezo na nasprotno stran od Golice: čez Kočno in Belščico na Stol (2239 *m*), čigar siva glava se skriva za zeleno Belščico. Nam že znana steza drži od Kadilnikove kočice nazaj proti Suhi mimo nemške kočice ali tudi nad njo po grebenu na sedlo Kočno, čez katero vodi vozna pot iz Planine oziroma Jesenic v Podgorje (Maria-Elend) v Rožni dolini.

Onstran sedla se vzdiguje deloma porasteni vrh istega imena (1946 *m*); ob njegovem južnem pobočju pripelje te položna steza deloma med gozdovi na senožeti do sedla, ki veže romantični, gozdnati Medji dol s Koroško; najbližji koroški vasi sta Novi in Stari Sv. Mihael.

Pred nami zazeva velika gorska kotanja, katero moramo ali obiti ali pa se spustiti vanjo, da potem iz nje zopet zlezemo na pobočje raztegnjene Belščice, ki doseže v vrhu Vajnaš (2103 *m*) svoj višek. Prišli smo v kraljestvo pečnic (Edelweiss) in to dela partijo z Golice na Stol posebno vabljivo. Prijetno je potovanje ob južnem pobočju Belščice, s katerega se nam odpre prekrasen razgled zlasti na okolico okoli Bleda, — „podobo raja“; oko pa nam lahko tudi prosto vzplava daleč naokrog po Kranjski deželi, katere vidimo odtod še več nego z Golice. Čas nam brzo poteka,

in še sami ne vemo, kako smo prišli do one skalovite, melovite grape med Malim (2187 *m*) in Velikim Stolom (2239 *m*). Tod je še najneprijetnejša pot. A skoro so premagane malenkostne težave, in pod vrhom smo, — na mestu, ki je osigurano za stavbo slovenske planinske kočice. Razgled s Stola na Koroško nam razen bližnje okolice, — zlasti divjih prepadov njegovih in sosednih gora (Begunjščice 2063 *m*, Zelenice 2179 *m* i. dr.) proti koroški strani ter lepe slike romantične doline med Zelenico in Begunjšico, — ne podaja nič novega in posebnega, a razgled na Kranjsko stran presega gotovo onega z Golice. Ne bom popisoval tega razgleda; prevečkrat se nam je že razgrinjala ta krasna slika slovenske domovine pred našimi strmečimi očmi z drugih vrhov. Neštetokrat smo že zrlí vse te nebotične vrhove, te pestre doline in bujne ravnine, ta mična bela sela, raztresena v njih, — to znano čarokrasno sliko rodne zemlje naše, a vendar vedno zanimivo, da se je ne moreš nikdar in nikdar nagledati. Po peturni hoji se nam dobro prileže kratek počitek na vrhu Stolovem, toda skoro bo misliti na odhod. Pot doli do postaje Žirovnice je še tri ure dolga, dirjati pa se nam pač ne ljubi več.

Prišedši na znano lepo Žirovniško planino pod vrhom Stola, kjer se pričinja gozd, napijemo se v planšarski koči svežega mleka in niti na misel nam ne pride, kreniti na desno vstran od našega pota ležečo planinsko kočico, imenovano po slavnem našem Valvazorju, ki bi pač zaslužil, da se imenuje po njem. znamenitejša kočica, nego je ta.

Lepa vozna cesta, po kateri so svoj čas vozili rudo iz rudnikov, nahajajočih se v obližju Žirovniške

planine, — nas privede približno v eni uri v Žirovnico, ki leži že v lepi radovljiški ravnini nekako ob vhodu v gorenjo Savsko dolino.

Ondi počakamo večernega vlaka in z najlepšimi spomini oddrdramo v noč, — proti beli majki Ljubljani.

* * *

Tretja zveza z Golico pa je od srede grebena naravnost po strmem severnem pobočju doli v Rožno dolino; tudi tod je v najnovejšem času zaznamenovana steza od „Slovenskega planinskega društva“, in kadar bo stekla nova železnica skozi Karavanke, jo mahnemo z Golice tudi večkrat na Koroško „pogledat, kaj delajo“, da smuknemo potem odtod pod zemljo skozi Karavanski predor zopet nazaj na Kranjsko.

Središče teh le površno očrtanih gorskih zvez pa je in bo Kadilnikova koča na Golici, kjer se boš okrepčal in si nabral novih moči za nadalnje prodiranje. Smelo trdim, da se bo mnogobrojno število njenih častilcev še podvojilo in potrojilo, in ako te skromne črtice kaj pripomorejo k temu, je njihov namen dosežen.

Neizbrisni ti ostanejo spomini, ako si prišel enkrat na Golico, ako imaš sploh smisla za estetično lepoto one velike prirode, ktere najimenitnejši del si sam; nikjer pa se ne pojavlja ona velikanska njena moč, s katero deluje ta večna uganka na vsakega, tako kakor v okrilju skalnatih gora, divjih dolin in zračnih, vedrih višav, ki vladajo daleč okoli nad pokrajino. — Med temi pa zavzema Golica in njena soseščina prvo mesto med Karavankami. — Zato le na Golico!

Goliška flora.

(Dodatek).

Ker se Golica tolikanj slavi v botaničnem oziru, bo gotovo ustreženo prijateljem cvetlic in prirode sploh, ako dodam h koncu še mal seznam imenitnejših cvetk, ki ga posnamem iz popisa Ivana Krulca. *)

Ves čas na potu od Jesenic pa do vrha Golice najde botanik dovolj zanimivega. Na potu v Planino pod Golo Pečjo si natrgaš bujno cvetočega sleča ali pljuvanca (*Rhododendron hirsutum* L.)

Dalje odtod vodi pot mimo njiv in travnikov, in tu je zopet polno zanimivih cvetk. Imenujem naj le-te: rdeči klinček (*Melandrium silvestre* Röhl.), rumeno pogáčico (*Trollius europaeus* L.), dresen (*Polygonum viviparum* L.), dišečo krebulico (*Myrrhis odorata* Scop.), dve vrsti špajke (*Valeriana tripteris* in *V. saxatilis* L.), planinsko hudoletnico (*Erigeron alpinus* L.), mračnico (*Globularia cordifolia* L.), jetičnih (*Veronica latifolia*), planinsko meto (*Calamintha alpina* L.), srobotino ali viniko (*Atragene alpina* L.), planinsko rožo (*Rosa alpina* L.)

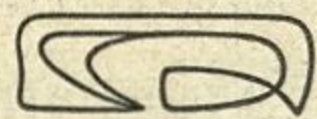
Medpotoma od Planine in Karlovega rova ob žuborečem Črnem potoku trgaš pomladanski sleč (*Rho-*

*) Popisal nam je Golico zlasti v botaničnem oziru v »Plan. Vestniku« 1896.

dodendron *Chamaecystus* L.), rumene planinske vijolice (*Viola biflora* L.), močnate trobentice (*Primula farinosa* L.), debeluhe (*Pinguicula alpina* L.) in celo redki čreveljc (*Cypripedium Calceolus* L.). — Na Molzišču pa dobiš krasno zaspanko ali stoglavo (*Eryngium alpinum* L.).

Največje veselje pa ima seveda botanik na planinskem vrtu ob pobočju Golice. Tu najdeš ključavnice (*Narcissus poeticus* L.), murke (*Nigritella nigra* L.), bele planinske vetrnice (*Anemone alpina* L.), grintavce (*Scabiosa lucida* Vill.), volčin (*Daphne stiata*), srebrni koren (*Dryas octopetala*), svedrc (*Gentiana verna* in *acaulis* L.), Sv. Janeza rožo (*Hypericum pulchrum*), kobulico (*Thlaspi praecox* Wulf.), avstrijski dežen (*Heracleum austriacum* L.) in pogačico. — Redka pa je tod zaspanka, kajti leto kmet preganja kot nepotrebni osat, da zboljšuje Goliško seno.

S kteregakoli stališča torej premotriš Golico, je zanimiva: geolog, botanik in turist vračajo se zadovoljno z njene v vsakem oziru interesantne okolice in edini so v sodbi, da je Golica — kraljica Karavank...

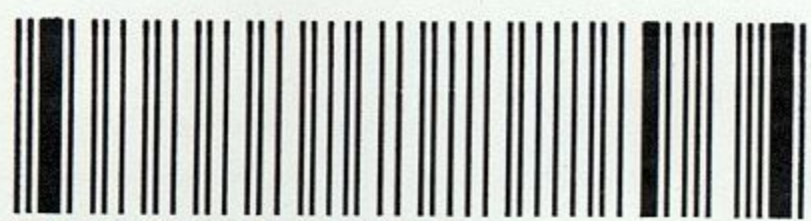

KAZALO.

	Stran
France Kadilnik. Zgodovinske črtice	3
Pripomnje	17
Popotna pisma Franceta Kadilnika:	
Izhod na Triglav (1866)	21
Devet jezer v enem dnevu (1872)	29
Popotvanje na Veliki Zvonik. (Klek). (1872)	37
Na Dobrač (1872)	52
Na Triglav (1873)	54
Izlet na Učko (1874)	59
Pa le zopet na Triglavu (1876)	65
Na Golicu! Potopisne črtice	71
Goliška Flora	89

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIČNICA

0000465051

